

Taidelähtöiset menetelmät itsetuntemuksen vahvistajana tutkintoon valmentavassa koulutuksessa

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä

kevät 2026

Sanna Kaismala-Makkonen

Koulutus	Taide ja Kulttuuri hyvinvoinnin edistäjänä	
Tekijä	Sanna Kaismala-Makkonen	Vuosi 2026
Työn nimi	Taidelähtöiset menetelmät itsetuntemuksen vahvistajana Tutkintoon valmentavassa koulutuksessa	
Ohjaaja	Paula Rantamaa	

Opinnäytetyön tavoitteena oli itsetuntemuksen vahvistaminen taidelähtöisillä menetelmillä Tutkintoon valmentavassa (TUVA) koulutuksessa. Tavoitteena oli myös tuottaa tietoa taidelähtöisten menetelmien soveltuvuudesta TUVA-koulutukseen. TUVA valmentaa opiskelijaa ammatillisiin perusopintoihin, tavoitteena valita oikea opiskeluala. Urapolun valitsemisessa itsetuntemuksella on merkitystä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää TUVA-nuorten ja opettajien suhtautumista taidelähtöiseen toimintaan opetuksessa sekä heidän kokemuksiaan toiminnan hyödyistä. Opinnäytetyössä kiinnostuksen kohteena oli opiskelijoiden itsetuntemuksen vahvistumisen vaikutus urapolun valinnassa. Tunsiko nuori itseään tehdessään valintoja, koska ammatillisella toisella asteella joka neljäs keskeyttää opintonsa? Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten taidelähtöiset menetelmät soveltuvat TUVAn perusteisiin, menetelmien mahdollisuuksia ja mitä mieltä itse nuoret (sekä opettajat) ovat olleet taidelähtöisestä toiminnasta.

Tietoperustassa kerrotaan TUVA- koulutuksesta, sekä pedagogisista ja psykologisista näkökulmista, joihin opinnäytetyöni perustuu. Kerrotaan huolenpito- ja sorrettujen pedagogiikasta, ratkaisukeskeisestä taideterapiasta sekä positiivisesta psykologiasta sekä opinnäytetyössä käytetyistä taidelähtöisistä menetelmistä. Tehtiin toiminnallinen tutkimus, jossa havainnoitiin opiskelijoiden taidelähtöistä työskentelyä lukuvuoden 2024–25 aikana. Opiskelijoille ja TUVAn opettajille, tehtiin kysely sekä opiskelijat ryhmähaastateltiin. Aineisto analysoitiin ja teemoitettiin keväällä ja syksyllä 2025.

Tutkimus vahvisti oletusta, että taidelähtöiset menetelmät vahvistavat nuoren itsetuntemusta TUVA-koulutuksen aikana. Taidelähtöiset menetelmät yhtenä opetusmenetelmänä monipuolistavat TUVAn perusteita ja antavat opettajalle lisää työkaluja. Menetelmät loivat turvallisen ympäristön, joka lisäsi ryhmän vuorovaikutusta. Taidelähtöinen työskentely koettiin motivoivaksi, ja sen todettiin auttavan tulevaisuuden suunnittelussa. Johtopäätöksenä voitiin todeta, että taidelähtöiset menetelmät soveltuvat TUVA-opetukseen ja tarjoavat opettajille keinoja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja ammatinvalinnan tukemiseen. Menetelmien käyttö osana TUVA-koulutuksen pedagogisia ratkaisuja ja koulutuksen kokonaisuutta on tämän opinnäytetyön perusteella perusteltua. Tutkimusta voisi jatkaa selvittämällä tutkimuksen kohderyhmäläisten jatko-opiskelutilannetta ja valmistumista muutaman vuoden päästä: ovatko he päässeet työelämään, ja ovatko he elämässään onnellisia?

Avainsanat: Erityisopiskelija, itsetuntemus, taidelähtöiset menetelmät, tutkintoon valmentava koulutus

Sivumäärä 73, joista liitteitä 7 sivua

DP	Name of the Degree Programme	
Author	Sanna Kaismala-Makkonen	Year 2026
Subject	Art-based methods as a reinforcement of self-knowledge in the education preparatory to the degree	
Supervisors	Paula Rantamaa	

The aim of thesis was to strengthen self-knowledge with art-oriented methods in the Finnish Higher Education (TUVA). The aim was also to produce information on the suitability of art-based methods for TUVA. TUVA prepares students for basic vocational studies, with the aim of choosing the right field of study. Self-awareness is important when choosing a career path. The purpose of this thesis was to investigate the attitude of TUVA young people and teachers towards art-based activities in teaching and their experiences of the benefits of the activity. The subject of the thesis was the effect of strengthening self-knowledge in my own TUVA class. In the thesis, the subject of interest was the impact on the students' self-awareness on choosing a career path. Did the young person know themselves when making choices, because at the second vocational level, one in four interrupts their studies. The purpose of the thesis was to investigate how art-based methods are suitable for the foundations of TUVA, the possibilities of the methods and what the young people themselves (as well as the teachers) have thought about art-based activities.

The information base describes TUVA education, as well as the pedagogical and psychological perspectives which my thesis is based on. It describes the pedagogy of care and the oppressed, solution-oriented art therapy and positive psychology, and the art-based used in the thesis. An operational study was conducted to observe students' art-based work during the academic year 2024–25. A survey was conducted for students and TUVA teachers, and the students were interviewed in groups. The data was analyzed and thematically organized in spring and autumn 2025.

The study confirmed the assumption that art-based methods strengthen the self-awareness of young people during TUVA education. Art-based methods as a teaching method diversified foundations of TUVA and gave the teacher more tools. The methods created a safe environment that increased group interaction. Art-based work was perceived as motivating and was to be found to help in planning the future. The conclusion was that art-based methods are suitable for TUVA education and offer teachers ways to support students' well-being and career choice. The use of the methods as part of the pedagogical solutions and education as a whole in TUVA education is justified based on this thesis. The research could be continued by investigating the further study situation and graduation of the study's target group members in a few years: have they entered working life, and are they happy in lives?

Keywords: Special needs student, self-knowledge, art-based methods, degree preparatory education
 Number of pages 73, of which 7 pages are appendices

Sis

ällysluettelo

1	Johdanto.....	4
2	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	5
2.1	Tutkintoon valmentava koulutus.....	5
2.2	Havainnot ja kokemukset.....	8
3	Tietoperusta ja aiemmat tutkimukset.....	10
3.1	Pedagogiset ja psykologiset näkökulmat.....	11
3.1.1	Huolenpitopedagogiikka: turvallisuuden ja kohtaamisen merkitys.....	11
3.1.2	Sorrettujen pedagogiikka: osallisuus ja voimaantuminen.....	13
3.1.3	Ratkaisukeskeinen taideterapia ja positiivinen psykologia.....	13
3.1.4	Teoreettiset lähtökohdat ja TUVA.....	15
3.2	Taiteista ja taidelähtöisistä menetelmistä.....	16
3.3	Taiteen ja taidelähtöisten menetelmien vaikutuksista.....	18
3.4	Itsetuntemus.....	20
3.5	Taidelähtöiset menetelmät itsetuntemuksen tukena.....	24
4	Opinnäytetyön tutkimuksen toteuttaminen.....	26
4.1	Toimintaympäristö.....	26
4.2	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	28
4.3	Tutkimusmenetelmät.....	29
4.3.1	Havainnointi ja keskustelut.....	30
4.3.2	Kyselyt ja ryhmähaastattelut.....	31
4.4	Aineiston käsittely ja analysointi.....	32
5	Taidelähtöisen toiminnan tuloksia.....	33
5.1	Erilaiset taidelähtöiset menetelmät: mitä kaikkea tehtiin.....	33
5.2	Jaksaminen ja toiminnassa pysyminen.....	38
5.3	Onnistumisia, epäonnistumisia ja hyötyjä.....	43
5.4	Ohjauksen ja opettamisen mahdollisuudet ja haasteet.....	45
6.	Opiskelijoiden haastatteluiden tulokset.....	48
6.1	Opettajakollegoille lähetetty sähköpostikysely.....	53
6.2	Yhteenveto ja johtopäätöksiä.....	53
6	Pohdinta ja arviointi.....	56

Lähteet.....	62

Kuvat

Kuva 1. Opetushallitus, TUVA-koulutuksen osa-alueet	7
Kuva 2. Savitöitä kuivumassa.....	35
Kuva 3. Kattokruunumobile.....	35
Kuva 4. Raakapoltettuja savitöitä kuivumassa.....	35
Kuva 5. Piirros harrastuksista.....	35
Kuva 6. Vahvuus elämänpuu.....	35
Kuva 7. Hepat.....	35
Kuva 8. Pajupallo.....	36
Kuva 9. Vapaa piirros.....	37
Kuva 10. Vapaa piirros.....	37
Kuva 11. Kesäkukkia.....	37
Kuva 12. Laiva vahvuudet ja heikkoudet.....	37
Kuva 13. Yksisarvinen.....	37
Kuva 14. Unisieppari.....	38
Kuva 15. Joulukuusi.....	38
Kuva 16. Maalattu valas ja korurasia.....	38
Kuva 17. Vaiheessa oleva maalaus.....	38
Kuva 18. Hyvä mieli ja paha mieli "tuossa sydän, tuossa keuhkot".....	38
Kuva 19. Kollaasityö kiinnostuksen kohteet.....	42
Kuva 20. Vapaata kynän kuljettelu.....	42
Kuva 21. Elämän kierto.....	43
Kuva 22. Kollaasityö itselle tärkeistä asioista.....	43
Kuva 23. Pieleen mennyt piru.....	44
Kuva 24. Vapaata assosiointia.....	44
Kuva 25. Pahan mielen purkua.....	44
Kuva 27. Opiskelijoiden vastauksia.....	50

Liitteet

Liite 1.	Opinnäytetyön Aineistohallintasuunnitelma
Liite 2.	Opinnäytetyön tiivistelmä posterinä
Liite 3.	Opinnäytetyön alkuvaihe Mind Map
Liite 4.	Ykkösmoniste, kysely opiskelijoille
Liite 5.	Akut, tunnefiilikset kaavake
Liite 6.	Kakkosmoniste, kysely opiskelijoille
Liite 7.	Sähköpostikysely kollegoille

1 Johdanto

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskelijoiden opintojen keskeyttäminen on merkittävä haaste. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 noin 6 % opiskelijoista keskeytti tutkintoon johtavan koulutuksen. Ammatillisessa koulutuksessa perustutkintojen keskeyttämisprosentti oli korkeimmillaan, jossa se oli 9 % (Tilastokeskus, 2022). Keskeytykset kuormittavat yhteiskuntaa sekä opiskelijaa. Omaan työssäni kertyneeseen kokemukseeni perustuen yksi keskeinen syy keskeyttämiseen on väärä alavalinta: opiskelija on hakenut yhteishaussa opiskelemaan ilman selkeää käsitystä valitsemastaan alasta. Opinnot keskeytyvät jo muutaman kuukauden jälkeen. On valtavaa rahan tuhlausta, kun opiskelija aloittaa opinnot ammatillisella alalla, jotka hän keskeyttää parin kuukauden kuluttua. Väärät alavalinnat ovat yhteiskunnalle kalliita, kun ihminen pitää uudelleen kouluttaa uuteen ammattiin. Tämä myös turhauttaa ja lannistaa opiskelijaa.

Tutkintoon valmentava koulutus (TUVA) on yksi väylä opintonsa keskeyttäneelle. TUVA:lla kartoitetaan vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita, mietitään ammatinvalintaa, suunnitellaan realistinen urapolku ja valitaan opiskeluala. TUVA valmentaa opiskelijaa ammatillisiin opintoihin. TUVA-koulutukseen tulee opiskelijoita suoraan yhteishaun kautta peruskoulusta, ammatillisilta aloilta tai lukion keskeyttäneet sekä maahanmuuttajia.

TUVA valmentaa opiskelijaa ammatillisiin perusopintoihin tavoitteena valita hänelle sopiva, oikea ala. Toisen asteen suurin ongelma on ollut pitkään opiskelijoiden opintojen keskeytykset (Sakky opiskelijaseuranta, 2020). Vuonna 2021 Savon ammattiopistossa 700 nuorta keskeytti opintonsa. Tällaista opintojen keskeyttämisen ehkäisyä varten on perustettu useita eri hankkeita. Sakkyn ja seudun yhteistyökumppaneiden kanssa vuonna 2020 perustetun Wörtti-hankkeen tavoitteena oli tukea opiskelijoita ja ehkäistä keskeytyksiä. Hanke on saanut aikaan paljon hyviä tuloksia. (Tarvainen-Puranen, 2024)

Anna Kivinen kirjoittaa (19.11.2025) Savon Sanomat artikkelissaan selityksenä TUVA-koulutuksen suosioon oppivelvollisuusiän noston 18 vuoteen syksyllä 2021 sekä maahanmuuton. Kivinen toteaa artikkelissaan, että jos muuta opiskelupaikkaa ei ole löytynyt tai nuori ei pääse muualle opiskelemaan, on asuinkunnan järjestettävä nuorelle paikka TUVA-koulutukseen. Kivisen artikkelissa Kuntainliiton Erityisasiantuntija Kyösti Värri

kritisoi TUVA-koulutusta julkisen resurssin sitojana ja työelämään siirtymisen hidastajana. Värin mielestä nuoren olisi hyvä ensin päästä toisen asteen koulutukseen, ja vasta jos se ei onnistu, voisi TUVA-koulutus olla vaihtoehto.

TUVAn opinnot sisältävät arkielämän-, ja elämänhallinnan taitoja ja yhteisten tutkinnon osien opiskelua. Opetussuunnitelmaan sisältyy myös Taide ja kulttuuriopintojakso, jonka avulla pyritään tukemaan opiskelijan kokonaisvaltaista kasvua. Itsetuntemus on keskeinen tekijä opiskelijan ammatinvalinnassa ja elämän suunnittelussa. Taidelähtöiset menetelmät Taide- ja kulttuuriopintojaksolla tarjoavat kokemuksellisen ja luovan tavan tarkastella omaa identiteettiä, vahvuuksia ja tulevaisuuden haaveita. TUVAn perusteissa opetusmenetelmien tavoitteena on tukea opiskelijan kykyä tunnistaa omia vahvuuksiaan ja tehdä onnistuneita valintoja. Kun opiskelija löytää itselleen oikean alan jo TUVAn aikana, vähenevät keskeytykset.

Taidelähtöisten menetelmien käyttö TUVA-koulutuksessa vaihtelee kokemukseni mukaan oppilaitoksen ja opetusta antavan henkilöstön osaamisen ja kiinnostuksen mukaan. Aihe voidaan käydä läpi hyvin pinnallisesti tai se voi muodostua keskeiseksi osaksi opetusta. Oma työurani on rakentunut vahvasti taidelähtöisten ja kädentaitoihin perustuvien menetelmien ympärille, erityisesti erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetuksessa. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan, miten näitä menetelmiä voidaan hyödyntää TUVA-koulutuksessa opiskelijoiden itsetuntemuksen vahvistamiseksi. Oma oletukseni yhdistettynä yli kahden vuosikymmenen kokemukseen valmentavan koulutuksen saralla on, että taidelähtöiset menetelmät voivat auttaa opiskelijoita itsetuntemuksen vahvistamisessa. Ne antavat aikaa heittäytyä hetkeksi luovuuden pariin, olla suorittamatta nykyisin niin suorituskeskeisessä maailmassa. Oletan, että taidelähtöisillä menetelmillä voidaan luoda edes osalle opiskelijoista mahdollisuus vahvistaa itseä muillakin keinoin kuin pönttämällä tietoa kirjasta tai netistä.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

2.1 Tutkintoon valmentava koulutus

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) on tarkoitettu oppivelvollisuusikäisille sekä muille vailla toisen asteen tutkintoa oleville, jotka tarvitsevat valmentavaa koulutusta.

(Opintopolku.fi, n.d.) Olen toiminut erityisopettajana koko TUVA-koulutuksen ajan vuodesta 2022, tätä ennen toimin Valma-koulutuksessa ja sitä ennen Valmentava ja kuntouttava-koulutuksessa vuodesta 2007. Kaikki nämä koulutukset ovat olleet samalle kohderyhmälle suunnattuja ja samanlaisella opetussuunnitelmalla toimivia, pientä hienosäätöä on tehty aina koulutuksen nimen muuttuessa. Usein opiskelija on ollut koulutukseen tullessa hyvin epätietoinen siitä, mitä hän haluaa opiskella ja mitkä ovat hänen vahvuutensa.

Vuoden 2018 ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteena oli vahvistaa opintopolkua, osaamisperusteisuutta sekä työelämäyhteistyötä (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019). Reformi perustui lakiin ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, jolloin Valmentavasta ja kuntouttavasta koulutuksesta tuli Ammatillisiin opintoihin valmentava koulutus, Valma. Reformin kantava ajatus oli jokaiselle opiskelijalle räätälöitävä, yksilöllinen koulutuspolku (Niemi & Jahnukainen 2018). TUVAn, Valman tai Valmentavan koulutuksen aikana opiskelijan itsetuntemusta on vahvistettu, ja yksilöllisesti räätälöiden löydetty hänelle sopiva koulutus selvittellen hänen vahvuuksiaan ja kiinnostuksiaan.

TUVA-koulutuksessa opiskellaan kaikille yhteistä Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot - koulutuksen osaa ja valinnaisia koulutuksen osia (Kuva 1.). Kaikille yhteinen koulutuksen osa sisältää Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot (2–10 viikkoa). Valinnaiset koulutuksen osat koostuvat Perustaitojen vahvistamisesta (0–30 viikkoa), Ammatillisen koulutuksen opinnoista ja niihin valmentautumisesta (0–30 viikkoa), Lukiokoulutuksen opinnoista ja niihin valmentautumisesta (0–30 viikkoa), Arjen taidoista ja yhteiskunnallisesta osallisuudesta (0–20 viikkoa), Työelämätaidoista ja työelämässä tapahtuvasta oppimisesta (0–20 viikkoa) sekä Valinnaisista opinnoista (0–10 viikkoa). Koulutuksen osien laajuudet on ilmoitettu vaihteluvälillä, joiden sisällä koulutus voidaan suunnitella opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti. (Opintopolku.fi, n.d., TUVA-koulutus)

Kuva 1. Opetushallitus: TUVAn sisällöt

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) alkoi 1.8.2022. TUVA-koulutuksessa yhdistyivät aiemmat perusopetuksen lisäopetus, lukioon valmistava koulutus (LUVA) ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (Valma). TUVA-koulutus on tarkoitettu oppijoille, jolla ei ole toisen asteen tutkintoa, ja jotka syystä tai toisesta tarvitsevat valmentavaa koulutusta. TUVA-koulutus on suunnattu sekä oppivelvollisille että aikuisille, jotka tarvitsevat valmiuksia ja/tai ohjauksellista tukea siirtyäkseen lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen, tai ovat alan vaihtajia. TUVA-koulutuksen yleisenä tavoitteena on saavuttaa sellaiset opiskeluvalmiudet, joiden avulla opiskelija voi hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen ja suoriutua näistä opinnoista. Opiskeluvalmiuksilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi opiskelu/tutkintokielen osaamista, soveltuvia opiskelutaitoja ja elämönhallinnan taitoja. Lisäksi TUVA-koulutuksen aikana voi korottaa perusopetuksen arvosanoja, jos se on tarpeen halutun koulutuspaikan saamiseksi. Tämän lisäksi opiskelija voi suorittaa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintoja. (Oph.fi, n.d. 2024)

TUVA-koulutus tukee kokonaisvaltaisesti opiskelijan valmiuksia ja osaamista. Koulutukseen sisältyvällä laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietoja, taitojen, arvojen ja asenteiden muodostamaan kokonaisuutta, joka kytketään koulutuksen osien sisältöihin. Laaja-alaiset osaamisen tavoitteet kulkevat läpi koko TUVA-koulutuksen, jotta opiskelija voi siirtyä ammatilliseen koulutukseen tai lukioon. Opiskelijalla tulee kuitenkin olla tarvittavat

perusvalmiudet, riittävä tutkintokielen osaaminen ja tietotekniset valmiudet, monipuoliset opiskelutaidot ja riittävä hyvinvointiosaaminen, jotta hän jaksaa opiskella ja oppia. Laaja-alaiseen osaamiseen liittyy lisäksi opiskelijan ymmärrys kulttuurisesta moninaisuudesta, yhdessä toimimisesta ja kestävästä kehityksestä. (Oph.fi, n.d. 2024)

2.2 Havainnot ja kokemukset

Tutkintoon valmentavassa koulutuksessa opiskelijat ovat hyvin erilaisia. Joukossa on motivoituneita ja järjestelmällisesti tavoitetta kohti eteneviä opiskelijoita, mutta myös heitä, jotka ovat ns. kouluallergikkoja. Omalla paikalla istuminen ja rauhassa työskentelyyn keskittyminen on joillekin lähes mahdotonta. Samaan aikaan on opiskelijoita, joita äänet ja levottomuus ahdistavat, eikä työskentelystä tämän takia tule mitään. On opiskelijoita, jotka ovat ns. käsillä tekijöitä, joille on kauhistus laskea matematiikkaa tai opiskella ruotsin sanoja. Pieneenkin opetusryhmään mahtuu hyvin erilaisia opiskelijoita, ja jokaiselle pitää löytää se tapa, millä opiskelu onnistuu. Tämän olen huomannut oman kokemukseni kautta. Jokainen opiskelija etenee omaa polkuaan, eli opetustilassa on opiskelijoita, joilla on samanaikaisesti eri aine, aihe tai työvaihe menossa.

Toimiessani erityisopettajana tiedän, että opiskelijoilla on usein diagnosoituja neurologisia tai psyykkisiä tuen tarpeita. Heillä voi olla erilaisia aistiyliherkkyyksiä, esimerkiksi kovat äänet, hajut, valoisuus tuovat oppimiseen omat haasteensa. Oppimisvaikeuksia eri osa-alueilla voi olla hyvin monella, esimerkiksi lukemisessa tai kirjoittamisessa, luetun ymmärtämisessä tai asioiden hahmottamisessa. Joukossa voi olla opiskelija, joka on muuten hyvinkin noheva, mutta jäätyy ja lamaantuu heti kun pitää tehdä jotain matemaattista, esimerkiksi laskea murtolukuja tai ihan peruslaskuja. Sosiaaliset tilanteet kuormittavat hyvin monia. Ongelmat kasaantuvat hyvin usein, eikä ole opiskelijaa, jolla olisi tuen tarve vain yhdessä aineessa.

Opiskelijalla voi samanaikaisesti olla keskittymisvaikeus, toiminnanohjauksen ongelmia, kielellisiä ja sosiaalisia vaikeuksia. Jos mukana on myös motivaatio-ongelmia, on toiminta hyvinkin vaivalloista. Opettajalle onkin haasteellista erottaa, onko kyse oppimisvaikeudesta vai motivoitumisongelmasta, koska opiskelijan tiedot eivät aina siirry hänen mukanaan TUVAlle. Jos opiskelija ei käynnisty lainkaan toimintaan, täytyy ensin kartoittaa millä tasolla perusvalmiudet ovat ja onko hänellä mahdollisesti aistiärsykyksiä, jolloin opiskelupaikka luokassa on ratkaisevan tärkeä. Jos toiminta ei edelleenkään lähde käyntiin, on selvítettävä, onko tehtävän ymmärtämisessä ongelmaa ja onko vaikeustaso sopiva.

Psyykkiset ongelmat ja ahdistushäiriöt yhdistettynä edellä mainittuihin tuovat mukaan vielä lisäämaustetta. (Niskanen & Jussila 2024) TUVAn opiskelijat tulevat usein peruskoulusta, mutta heidän opiskelutaitonsa ovat hyvin eri tasoilla. Joukossa saattaa olla myös lukion keskeyttäneitä, jolloin lähtötaso voi olla hyvinkin erilainen verrattuna pienryhmässä koulunsa käyneeseen oppilaaseen.

Koska istuminen paikallaan ja tietokoneruudun katseleminen ei onnistu kaikilta, yksi vaihtoehto opiskelulle ovat taidelähtöiset menetelmät. Sosiaalista vuorovaikutusta, hienomotoriikkaa, asioiden yhdistelyä ja suunnittelua voi tapahtua työskentelyn lomassa. Opettajalle voi olla raskasta huomata, jos luokassa työskentely toistuvasti unohtuu ja opiskelija tekee jotain muuta kuin opiskelua. Moni nuori viettää vapaa-aikaansa hyvin tiiviisti tietokoneella rasittaen silmiään ja istuen huonossa asennossa. Väsymys iskee ja kroppaan koskee. Fysiologiset syyt jo puoltavat toiminnallisia opetusmenetelmiä.

Kannisto (2020) tutki omassa YAMK- opinnäytetyössään VALMA-koulutuksen opetusmenetelmien kehittämistä. Hänen työssään tehtävänä oli selvittää, voiko taidelähtöisillä menetelmillä lisätä opiskelijoiden osallisuutta ja käytännön taitoja. Taidelähtöiseksi menetelmäksi hänen työssään valikoitui lyhytelokuvatyöpaja. Opinnäytetyö oli mielenkiintoinen, koska VALMA-koulutus muotoutui vuonna 2022 TUVA-koulutukseksi ja Kanniston opiskelijat olivat samantyyppisiä kuin omat opiskelijani tässä opinnäytetyössä. Kanniston opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että työpajaan osallistuminen vahvisti opiskelijoiden osallisuuden ja käytännön taitojen vahvistumista. Hän totesikin työssään, että oli kiinnostava tutkia, miten taidetoiminnan vaikutukset näyttäytyivät oppilaitosympäristössä, jossa toimintaa raamitti koulutuksen perusteet, oppimisympäristö sekä opiskelijoiden moninaiset oppimisen ja osallisuuden haasteet.

Gurung (2026) tutki pro gradu työssään erityisellä tuella opiskelevien nuorten kokemuksia ammatillisen koulutuksen yksilöllisillä opintopoluilla sekä heidän käsityksiään tulevaisuudestaan. Gurungin tutkimuksen tarkoituksena oli ymmärtää, miten nuoret kokivat arjen ja oppimisen tuen ammatillisessa koulutuksessa ja miten he rakensivat minäkuvaansa ja tulevaisuudenuskoaan. Hänen tutkimustuloksensa osoittivat, että nuorten opiskelu rakentuu joustavuuden, turvallisen oppimisympäristön ja välittävän vuorovaikutuksen varaan. Erityisesti pienryhmässä annettu tuki ja yhteisöllisyys vahvistivat nuorten uskoa tulevaisuuteen.

Oma tutkimukseni kohdistuu omaan TUVA-opiskelijaryhmääni, jonka kanssa toteutin taidelähtöisiä menetelmiä lukuvuoden ajan. Opiskelijat ovat pääosin oppivelvollisuusikäisiä, joukossa on muutama täysi-ikäinen. Tavoitteena oli opiskelijoiden itsetuntemuksen vahvistaminen taidelähtöisillä menetelmillä. Kokemukseni mukaan jotkut nuoret ovat tänä päivänä hukassa itsetuntemuksensa kanssa. Mitä haluan tehdä isona? Mistä unelmoin ja haaveilen? Mikä ala kiinnostaa? Pitkän opettajaurani aikana olen huomannut, että monet nuoret elävät hetkessä eivätkä ajattele huomista, tai tee suunnitelmia. Myös opiskeluihin sitoutuminen voi olla vaikeaa.

3 Tietoperusta ja aiemmat tutkimukset

Opinnäytetyön tutkimuksen keskeiset käsitteet ovat taidelähtöiset menetelmät ja nuorten itsetuntemus. Tutkimuksen teoreettisia lähtökohtia ovat pedagogiset lähestymistavat sekä TUVA-koulutuksessa käytettävät pedagogiset menetelmät.

Tässä opinnäytetyössä kerron huolenpitopedagogiikasta, positiivisesta psykologiasta, sorrettujen pedagogiikasta ja ratkaisukeskeisen taideterapian ajatuksista. Opinnäytetyöni lähtökohta perustuu vahvasti kaikkien näiden arvoihin. Ihmiskäsitys on holistinen, jossa ”kaikki vaikuttaa kaikkeen”, joka luo pohjaa taidelähtöisille menetelmille itsetuntemuksen vahvistamiseksi.

Opinnäytetyössä tarkastelen nuorten itsetuntemusta ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Olen etsinyt tietoa monista eri lähteistä, (esim. Mikkonen (2025); Taikusydän (2025); Salmela & Ala-Keskinen (2024); Håkämies (2013) ja soveltanut niitä myös omassa opetuksessani ja tässä tutkimuksessa. Mukana on aivan tuoreiden väitöskirjojen sisältämiä ajatuksia sekä valmisteilla olevia tutkimuksia aiheesta: Peruskivi: Psykkisesti oireileva nuori 2. asteella tekeillä oleva väitöskirja; Airaksinen: Herkkyyden kokemukset 2026 julkaistu väitöskirja; Mikkonen: Huolenpitopedagogiikka 2. asteella 2025 julkaistu väitöskirja.

Vuonna 2008 Suomessa julkaistussa tutkimuksessa osoitettiin, että musiikin kuuntelu aivoissa aktivoi aivoissa vireystilaa, tarkkaavaisuutta, muistia ja emootioita säätelevää laajaa hermoverkkoa. Päivittäinen musiikin kuuntelu nopeuttaa aivoinfarktipotilaan

kognitiivista toipumista. (Särkämö, 2008) Yhdysvalloissa toteutetussa tutkimuksessa osoitettiin, että ne itsenäisesti asuvat 65–100-vuotiaat, jotka osallistuivat aktiivisesti ammattitaiteilijan vetämään taideohjelmaan, kävivät harvemmin lääkärissä, käyttivät vähemmän lääkkeitä ja olivat sosiaalisempia ja psyykkisesti vireämpiä. (Cohen, 2006) Taidelähtöisiä menetelmiä on eri taiteen alueilla, minä keskityn tässä työssäni taidelähtöisiin menetelmiin.

Vuosina 1978–2002 tehty Mini-Suomikysely osoitti, että aktiivisesti vapaa-ajan toimintaan ja harrastuksiin osallistuvat ihmiset elivät pidempään (Hyypä, 2007). Tutkimusten mukaan taiteellinen toiminta vaikuttaa positiivisesti myös vammaisten henkilöiden ja erityistä tukea tarvitsevien itsetuntoon, käsitykseen itsestä, sekä ystävyysuhteisiin ja vuorovaikutukseen. (Sutela, 2017).

Opinnäytetyössäni kerron taidelähtöisistä menetelmistä ja niiden käytöstä tutkintoon valmentavassa opetuksessa. Olen hyödyntänyt erilaisia taidelähtöisiä menetelmiä lukuvuoden 2024–25 aikana omassa TUVA-ryhmässäni. Olen havainnoinut toimintaa ja haastatellut opiskelijoita ja kerännyt näillä tavoin tietoa, jota tässä opinnäytetyössä analysoin.

3.1 Pedagogiset ja psykologiset näkökulmat

Huolenpitopedagogiikka, positiivinen psykologia, sorrettujen pedagogiikka ja ratkaisukeskeinen taideterapia ovat tässä opinnäytetyön tärkeitä taustateorioita. Näistä yhdistellen on saatu teoreettinen tietoperusta opinnäytetyölle, ja nämä kiteyttävät myös opetusfilosofiaani TUVAlla.

3.1.1 Huolenpitopedagogiikka: turvallisuuden ja kohtaamisen merkitys

Mikkosen väitöskirja Huolenpitopedagogiikka ammatillisen koulutuksen toisella asteella (2025) vahvistamassa ammatillisen koulutuksen pedagogista menetelmävalikoimaa, on aivan uusi tohtorin väitös, ja sen ajatukset soveltuvat loistavasti taidelähtöisten menetelmien yhteyteen. Väitöskirjassa on mainittu Celestin Freinetin (1896–1966) käytännönläheinen pedagogiikka, joka perustuu lapsen yksilölliseen kehittymiseen luottamuksellisen kasvatussuhteen avulla, joka puolestaan on keskeinen kasvatuksellinen

tavoite. Freinetin pedagogiikan lähtökohta on se, että opettaja luottaa lapsen kykyyn oppia parhaiten kokemalla, tekemällä ja kirjoittamalla. Uuden oppiminen on mahdollista oppijan itsensä kokemien merkityksellisten asioiden kautta (Patrikainen, 1993). Ajatukset soveltuvat myös TUVA-koulutukseen.

Huolenpitopedagogisen toiminnan lähtökohtana ovat muun muassa luottamuksellisen suhteen syntyminen, toisen kunnioittaminen ja itsemääräämisoikeuden toteutuminen (Mikkonen, 2025). Taidelähtöisten menetelmien hyödyntäminen opetuksessa soveltuu lisänä hyvin tähän pedagogiseen ajattelumalliin. Olen itse nähnyt, miten Roni Mikkonen ohjasi ja opetti Savon ammattiopistossa väitöskirjassa kuvaamaansa Valmentavan koulutuksen Monttu-ryhmää. Omassa opetuksessani olen hyvin pitkälti samoilla linjoilla hänen kanssaan. Opiskelijoita ja heidän näkemyksiään tulee kunnioittaa, jotta luottamuksellinen suhde muodostuu, ja he myös itse vaikuttavat oman elämänsä suunnitteluun, huolenpitopedagogiikan ajatuksin.

Huolenpitopedagogiikan teoria toteutuu käytännössä yhteisöllisen dialogin ja keskustelukulttuurin keinoin. Arjessa syntyvien huolenaiheiden käsittely tapahtuu yhteisöllisesti, eri näkökulmat tiedostaen ja vertaillen, ja ne luovat jokapäiväisiä luonnollisia oppimistapahtumia. (Mikkonen, 2025) Ihmiselämän tärkeitä kannattajia on vastuu ja hyödyllisyyden tunne. Ihmiselle on annettava vastuuta, joka lisää hänen aloittekykyänsä ja mahdollisuuksia omatoimisuuteen. Ihmisen on saatava tehdä itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä ja osattava ratkaista elämäänsä koskevia pulmia. (Suoranta, 2019)

Väitöskirjassaan Mikkonen kertoo Savon ammattiopistossa lukuvuonna 2015–2016 toteutetusta Valmentavan koulutuksen ”Monttu”-luokasta, jossa opiskelu tapahtui mm. tekemisen ja keskusteluiden kautta. Luokkaan oli valikoitunut haasteellisimpia nuoria, ”kadun tallajia”, heitä, joille ei löytynyt muuta opiskelupaikkaa, mutta laki velvoitti ottamaan opiskelijaksi. Oppivelvollisuuden uudistuksen myötä TUVA-koulutukseen tulee oppivelvollisuusikäisiä nuoria, ja laki velvoittaa heidän ottamisensa opiskelijaksi.

Oppimiseen kannustavalla pedagogiikalla voitiin tukea opiskelijan hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Opetustilanteissa syntyvällä positiivisella ilmapiirillä oli vaikutusta opiskelijoiden hyvinvointiin nykyhetkessä ja tulevaisakin oppimistilanteissa (Gadermann ym, 2018). Huolenpitopedagogiikka tähtää peruseriaatteiltaan ja lähtökohdiltaan opiskelijan oman koulutuspolun löytymiseen ja siihen kiinnittymiseen, ja on osaltaan huolehtimassa kasvusta kohti ammattilaisuutta, yhteiskuntajäsennyttä ja kansalaisuutta (Mikkonen, 2025).

3.1.2 Sorrettujen pedagogiikka: osallisuus ja voimaantuminen

Freiren (2025) Sorrettujen pedagogiikka perustuu ajatukseen, että tasa-arvoisella vuoropuhelulla ja sosiaalisella kanssakäymisellä voidaan edesauttaa ja mahdollistaa kasvatettavan tietä kohti kriittistä tietoisuutta ja ajattelua. Liikkeelle lähdetään ihmisen tietoisuutta ja ihmisenä olemista koskevista eksistentiaalisontologisista peruskäsityksistä. Niiden suhteen todetaan ihmisille kuuluva perustava kutsu ihmisyyteen, täydempään inhimillistymiseen. Freire ajattelee, että elämän on perustuttava vahvasti velvoittavaan etiikkaan, jossa jokaiselle ihmiselle suodaan ehdoitta tasavertainen mahdollisuus kehittyä elämäänsä hallitsevaksi subjektiksi ja kehittää ihmisyytensä puolia. Yhteiskunnalliset ongelmat voivat antaa motiivin oppimiselle ja ne voidaan yrittää ratkaista oppimisen keinoin. Kasvatuksen ja koulutuksen perimmäinen päämäärä on maailman muuttaminen paremmaksi. Freire korosti oppilaan aktiivisuutta sekä opettajan ja oppilaiden dialogia.

Opetus ei etene valmiin kaavan mukaan, vaan luovasti uutta tietoa etsien, päämääränä oppijan elämäntilanteen ja yhteiskunnallisten olosuhteiden kokonaisvaltainen problematisointi. Sen mukaan maailman asettaminen ongelmiksi ja kysymyksiksi on jatkuvaa itsereflektiota ja -kriittisyyttä. Opetuksen tulee olla asenoitumista ihmisten välisiin suhteisiin, elämäntilanteeseen sekä maailmankuvaan. Sen tulee olla maailman tutkimista ja kyseenalaistamista, jotka tulee etsiä yhdessä ihmisten kanssa heidän arjessaan ja heidän todellisessa elämäntilanteessaan, koska muuten kasvatus ei kykene motivoimaan. (Freire, 2025)

Freire pitää dialogisuutta perustavanlaatuisena välttämättömyytenä ihmisen olemassaololle, se yhdistää ihmiset toisiinsa. Dialogisuuden käsitteeseen sisältyy inhimillisen toiminnan ja kanssakäymisen tärkeimmät elementit: usko ihmisiin ja heidän mahdollisuuksiinsa, toimintaa eteenpäin kannustava toivo, sorrettujen asialle omistautuva rakkaus sekä yhteisen oppimisen salaisuuksille antautuva nöyryys. (Suoranta, 2019) Dialogisuuden ollessa keskiössä oppijat jakavat kokemuksiaan, joita voidaan käsitellä ja pohtia yhteisesti hyvin luottamuksellisessa ilmapiirissä. Myös sama näyttäytyy TUVAn perusteissa.

3.1.3 Ratkaisukeskeinen taideterapia ja positiivinen psykologia

Salmela (2024) toteaa Ratkaisukeskeisen taideterapian oppikirjassaan, että jokainen ihminen näkee maailman oman kokemusmaailmansa valossa, mihin vaikuttaa hänen

aiemmin kokemansa ja oppimansa asiat. Ratkaisukeskeisyyden yleisiin periaatteisiin kuuluu ajatus siitä, että pienikin muutos jo toimivissa asioissa saa aikaan laajempien kokonaisuuksien muutoksia ja elämänlaadun sekä hyvinvoinnin kohentumista. ”Älä korjaa sitä, mikä ei ole rikki” on mielestäni loistava ajatus, joka sisältyy myös TUVAn ideologiaan. Jos jokin elämän osa-alue tai toiminnan alue toimii suhteellisen hyvin, ei sitä kannata muuttaa tai ”korjata”. Muuta vain niitä asioita, jotka eivät toimi tai suju.

Ratkaisukeskeisyys perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään hyvänä, ainutlaatuisena ja arvokkaana. Jokaisen ihmisen nähdään taustasta riippumatta tärkeänä ja kunnioitettavana, ja siihen kuuluu myös ajatus elämänmittaisesta oppimisesta, kasvusta ja kehityksestä. Humanismin ajatellaan alkaneen antiikin Kreikassa. Filosofoista erityisesti Sokrates keskittyi ihmisen olemukseen. Hän ajatteli, että ihmisyyden päämääränä on onnen saavuttaminen, joka toteutuu neljän perushyveen kautta: viisaus, urhoollisuus, maltti ja oikeudenmukaisuus. Sokrateen lisäksi myös Platonin ja Aristoteleen ajatukset nähdään humanismin ja humanistisen ihmiskäsityksen alkukohtana. Humanistinen ihmiskäsitys korostaa ihmisen arvoa, ainutkertaisuutta, luovuutta sekä itsensä toteuttamista. Sen mukaan ihminen on hyvä, luova ja aktiivinen. Ihminen suhtautuu myös avoimesti muihin ihmisiin sekä omiin mahdollisuuksiinsa ja kykyihinsä. Humanistisessa ihmiskäsityksessä korostuu optimistisuus sekä ihmisen vastuu ja vapaus. (Salmela & Ala-Keskinen, 2024)

Positiivinen psykologia on yhdysvaltalaisen Martin Seligmanin aloitteesta vuosituhaten vaihteessa käynnistynyt psykologian uusi osa-alue. Se pyrkii tutkimaan ihmisen vahvuuksia ja löytämään keinoja ihmisen onnellisuuden lisäämiseen. Tutkimus on jo nyt antanut paljon viitteitä siitä, että ihmisen onnellisuus ei ole kiinni vain geneeistä tai hyvästä tuurista vaan sitä voidaan lisätä. Positiivisen psykologian mukaan pyritään kehittämään keinoja ja tapoja ennaltaehkäistä psyykkisten ongelmien syntyä kehittämällä ihmisen vahvuuksia ja hyveitä. Positiivinen psykologia pyrkii täydentämään perinteistä psykologiaa, joka on keskittynyt tutkimaan ihmisen puutteita, vajavaisuuksia, heikkouksia ja oireita. (Mattila, 2020)

Positiivinen psykologia tarkastelee siis yksilöiden voimavaroja, myönteisiä tunteita ja vahvuuksia ongelmakeskeisen lähestymistavan sijaan (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Tutkimus osoittaa, että vahvuuksien tunnistaminen ja sanoittaminen voivat lisätä nuorten toimijuutta, motivaatiota ja myönteistä minäkuvaa. Vahvuuslähtöiset menetelmät ovat osoittautuneet lupaaviksi nuorten hyvinvoinnin ja resilienssin vahvistamisessa (Tejada-Gallardo ym, 2020).

3.1.4 Teoreettiset lähtökohdat ja TUVVA

Huolenpitopedagogiikan ja ratkaisukeskeisen ajattelutavan yhdistyminen positiiviseen pedagogiikkaan toimii turvallisena tilana opiskelijalle, jolla on sorrettujen pedagogiikan problematiikkaa tulevaisuuteen suuntautuvassa ajattelussa. TUVVA-vuoden aikana haetaan ratkaisua siihen, mitä opiskelija elämällään tekee, mitä hän lähtee opiskelemaan eli minkä ammattialan hän valitsee. Tämä on yksi ihmisen elämän merkittäviä virstanpylväitä ja valinnan paikkoja. TUVAn opiskelijoiden työstäessä taidelähtöisiä menetelmiä, he samanaikaisesti keskustelevat arjen asioista. Nämä keskustelut ovat tärkeitä heidän omaan elämäänsä vaikuttamiselle, samalla tärkeää antia tälle opinnäytetutkimukselle. Positiivisen psykologian näkökulmat vaikuttivat ratkaisukeskeisesti ongelmien ratkomiseen. Tunnistan samat asiat: TUVVA-pedagogiikkaa parhaimmillaan.

Huolenpitopedagogiikka ja sorrettujen pedagogiikka sekä positiivinen psykologia ja ratkaisukeskeisen taideterapian ajatukset yhdessä kuvaavat omaa opetustapaani. Tämä sama toteutuu tämän tutkimuksen TUVVA-opiskelijoilla, kun eri aiheista keskustellaan taidelähtöisen toiminnan aikana. TUVAn opiskelijoilla on yhtäläinen mahdollisuus ja tilaisuus yhteiskunnan tuottaviksi jäseniksi, vaikka heidän koulupolkunsa ovat olleet mutkaisia ja vaikeita. Keskustelukulttuuri asioista, eri näkökantojen hyväksyminen, kuunteleminen ja osallistuminen juurruttavat. TUVVA-koulutuksen perusidea on tämä sama ajatus ja omassa työssäni TUVVA-opettajana toimin myös tällä tavoin.

Omassa toiminnassani nuorten kanssa toimiessani pyrin antamaan heille tilaa: he saavat usein valita taidelähtöisen menetelmät, jota toteuttaa. Koetan löytää jokaisesta luovuutta ja rohkaista sen käyttöön. Annan myös mahdollisuuden ajoittaa tekeminen niin, että jos on ollut huono aamu ja kaikki tuntuu kaatuvan päälle, on parempi olla hetki hiljaa, kuunnella musiikkia tai vain hengittää. Tämän jälkeen työskentelyyn käynnistyminen on paljon hedelmällisempää.

Tämän opinnäytetyön toiminnallisen osion ohjaamisessa toteutan positiivista psykologiaa yhdistettynä huolenpitopedagogiikkaan sekä sorrettujen pedagogiikkaan. Pyrin löytämään opiskelijoiden toiminnan kautta vahvuuksia ja keinoja jatko-opinto-kuvioiden löytymiseen ja itsetuntemuksen vahvistumiseen.

Suorittaessani opettajan pedagogisia opintoja opinnäytetyöni käsitteli taidon opettamista itseohjautuvasti (Kaismala-Makkonen, 2005). Tutkin tuolloin työssäni kuinka paljon opiskelijoita voi ja kannattaa neuvoa kädentaidon tekniikoissa, voiko heitä ohjata

itseohjautuvasti etsimään tietoa. Konstruktivismi oli valloillaan siihen aikaan. Työni lopputuloksena päädyin mestari-kisälli-työtapaan. Ensin on opetettava tekniikka, sen jälkeen opiskelija voi kehittää ja luoda uusia innovaatioita. Ajattelen edelleen samalla tavalla. Minun on ohjattava ensin työvälineiden käyttöä ja tekniikkaa, sen jälkeen opiskelijat saavat itse työstää haluamallaan tavalla.

3.2 Taiteista ja taidelähtöisistä menetelmistä

Sivistysvaltiossa taiteiden ensisijainen tehtävä on olla taidetta, tulla kohdatuksi ja arvioiduksi taiteena; taiteen tehtävänä on myös haastaa vallitsevaa taiteellista ajattelua ja toimintaa sekä ehdottaa uusia tapoja ajatella taiteesta ja tehdä taidetta. Tämän lisäksi taiteella voi olla esimerkiksi eettisiä, moraalisia, kasvattavia, terapeuttisia, terveyttä vahvistavia ja ratkaisuja etsiviä tehtäviä yhteiskunnassa. (Gielen, 2015; Laiho, 2014) Taiteilla on arvo osana kulttuuriperintöä, mutta dynaamisina, jatkuvasti uutta luovina ja uudistuvina ne myös antavat merkittävän panoksensa yhteiseen kulttuuriseen pääomaan, joka karttuu ihmisille voimavaraksi (Hyyppä, 2010). Jatkuvasti muuttavana ja omalakisena taiteisiin kuuluu monenlaisia ilmiöitä, joista suurella osalla ei ole mitään tekemistä terveyden tai hyvinvoinnin kanssa, eikä tarvitsekaan olla. Silti taide voi monella tapaa vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin. (Lehikoinen & Vanhanen, 2017).

Taidelähtöistä toimintaa tapahtuu nykyään varsin monenlaisissa ympäristöissä perinteisten taiteen instituutioiden ulkopuolella organisaatioissa, esimerkiksi sosiaali- ja terveystalalla (Lehikoinen, K. & Vanhanen, E. 2016). Keskustelu taidelähtöisistä menetelmistä on alun perin lähtöisin yhteiskunnallisesta puheesta, jonka pyrkimyksenä on liittää taide osaksi muuta yhteiskunnassa käytävää keskustelua. Keskustelu kytkeytyy 1950-, 60-, ja 70-lukujen poliittiseen aktivismiin: haluan osallistaa ihmisiä pohtimaan omaa todellisuuttaan ja sen kautta yhdessä toteuttamaan yhteiskunnallista muutosta. (Rönkä, 2011) ”Kulttuuri kuuluu kaikille, kulttuuria voivat luoda kaikki” (Taide kuuluu kaikille, 2025)

Taidelähtöiset menetelmät ovat yleiskäsite eri taidemuotojen taidetyöskentelylle. Menetelmillä pyritään vaikuttamaan tai saamaan muutosta aikaiseksi osallistujien ajattelussa ja toiminnassa. Taiteen tekeminen tuottaa taideteoksen mutta taidelähtöisissä menetelmissä pureudutaan taiteen keinoin toteutettavaan prosessiin, jonka odotetaan synnyttävän keskustelua ja yhteispohdinnan kautta ymmärrystä esiin nousevista asioista. Taidelähtöisissä menetelmissä tärkeintä on siis dialoginen prosessi eikä niinkään

taiteellinen tuotos. Työskentelyn tavoitteena on luovuuteen rohkaiseminen, uusien ajatusten ja oivallusten herättäminen, näkeminen ja kokeminen. (Rönkä, 2011)

Taidelähtöisten tutkimusmenetelmien käyttö on lisääntynyt yhteiskuntatieteissä 2000-luvulla, mutta sosiaalipsykologian kentällä niiden hyödyntäminen on ollut toistaiseksi suhteellisen vähäistä. Taidelähtöisiä tutkimusmenetelmiä voi määritellä eri tavoin, mutta väljästi ne voidaan ymmärtää menetelminä, jotka hyödyntävät taidetta tutkimuksen jossakin vaiheessa: aineiston tuottamisessa, aineistona tai tutkimustulosten julkaisemisessa ja kommunikoimisessa erilaisille yleisöille. (Martikainen, 2024)

Taidelähtöiset menetelmät tässä opinnäytetyössä tarkoittavat erilaisia kuvataiteen- ja kädentaidon tekniikoita. Olen valinnut tekniikoita lähinnä oppilaitoksen jo olemassa olevan materiaalivaraston perusteella, oman kiinnostukseni perusteella sekä erityyppisiä tekniikoita ajatellen niiden sopivuutta opiskelijoille. Osa opiskelijoista on hyvinkin taitavia hienomotorisesti, osalla on suuria hahmotusvaikeuksia ja osalla motivoituminen sekä toiminnanohjauksen ongelmat säätelevät jaksamista. Musiikkia käytetään lähinnä taustalla ohjaamaan toimintaa.

Taiteisiin osallistumisen ei tarvitse tapahtua terapiassa, jotta se koskettaisi ihmisen tunne-elämää ja aikaisempia kokemuksia. Taiteisiin osallistuminen ja osallistava taideprosessi voi vaikuttaa ihmisten tunteisiin, ja avata ja tehdä näkyväksi erilaisia tunnetiloja. Ihmisen ajatukset, tunteet ja toiminnan motiivit ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. (Jansson 2015) Siksi tunteet ja muut ihmisessä tapahtuvat muutokset ovat tärkeä ottaa huomioon, kun taidelähtöisiä menetelmiä käytetään erilaisissa ympäristöissä esimerkiksi oppimisen tai hyvinvoinnin tarkoituksiin ja erityisesti kun toimitaan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kanssa. Kun taide avaa tunnelukkoja ja vaikuttaa tunteisiin, se voi myös aiheuttaa ahdistusta, tuskaa ja epävarmuutta erityisesti silloin kun ihminen poistuu omalta mukavuusalueeltaan taidelähtöisessä prosessissa. Tämä on syytä huomioida prosessien suunnittelussa, jotta tunteiden kohtaaminen tapahtuisi turvallisessa ympäristössä. (Lehikoinen & Vanhanen, 2017)

Meri-Helka Mantere (1990) näkee taiteen liseniaatintyössään taiteen pikemminkin prosessina kuin valmiina teoksena, taiteellisen ilmaisun oleellisena piirteenä sen henkilökohtaisuuden ja ainutkertaisuuden. Taide on itseilmaisukeino, jonka avulla ihminen voi nonverbaalisti olla vuorovaikutuksessa itsensä ja ympäristönsä kanssa. Tällainen inter- ja intrapsyykinen kommunikointi mahdollistaa sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen että itsetuntemuksen lisääntymisen. Taide on sanatonta kieltä, tarinan kertomista itsestä toiselle

tai toisille, jotka ovat valmiita ottamaan viestin vastaan. Taide on eräänlainen tyhjä skeema, kuin taulu, jossa on vain kehykset. Jokainen sen katselija tai kuuntelija voi siirtää siihen omia henkilökohtaisia merkityssisältöjään. Ihminen voi myös muuttaa omat sisäiset tunteensa, ajatuksensa ja ristiriitansa taiteen symboliseen muotoon ja käsitellä ja työstää niitä sen avulla. Taiteen terapeuttisessa käytössä tavoitteena ei ole ammatillisten taiteilijoiden kouluttaminen vaan oman luovuuden löytäminen ja sen eheyttävän ja uutta luovan voiman hyödyntäminen oman elämän rakennusaineena. (Ahonen-Eerikäinen, 1994)

On tärkeää selvittää taidelähtöisten menetelmien vaikutusta itsetuntemuksen vahvistumiseen, ja valita erilaisia taidemenetelmiä, jotta opiskelijaryhmäläisille tulee erilaisia kokemuksia. Ryhmässäni on kokeneempia piirtäjiä mutta myös heikompia, siksi piirustus tai maalaus ei ole ainoa menetelmä. Avaruudellista hahmottamista vaativat menetelmät soveltuvat usein paremmin henkilöille, joille kynätyöskentely ei ole mieluisin. Tässäkin ryhmässä on piirtämisestä kiinnostuneita oppijoita, mutta myös heitä, joiden kiinnostus kohdistuu mieluummin moottorin korjaamiseen ja muihin teknisiin laitteisiin. Muotoileminen savesta vaatii avaruudellista hahmottamista ja hienomotorista tarkkuutta, mutta apuna voi käyttää muotteja, jolloin esimerkiksi ihmiskasvojen mittasuhteet helpottuvat. Hyvin usein tytöt ovat vahvempia erityisesti piirustustekniikoissa, ja pojat avaruudellista taitoa vaativissa tekniikoissa. Poikkeuksia tietenkin on myös tässä ryhmässä, ja harjaantuminen on vaikuttanut taidon kehittymiseen.

Terapiassa sekä terapeuttisessa työssä on erityisesti haastavaa saada asiakas itse keksimään ja ymmärtämään, miksi jokin hänelle niin kurja asia onkin hänelle hyödyksi. Kuinka oppia pois vanhasta ajattelukaavasta? Kuinka löytää vaikeista asioista valoisimmat puolet? Kun samaan aikaan sanotaan, että trauma pitää elää eikä työntää piiloon, koska muuten se jää kehomuistiin painamaan. Kumpi on oikea tapa: unohtaa se kurja ja ajatella iloisia asioita vai märehtiä murheessa? Varoittava ajatus! Jos terapeutti ei kuuntele tarkkaan asiakasta, vaan tuputtaa oman näkökulman, luottamus menetetään välittömästi. Ajan kulumisen pahimman yli taitaa olla taikasana.

3.3 Taiteen ja taidelähtöisten menetelmien vaikutuksista

Terveysjärjestö World Health Organizationin määritelmän mukaan terveys tarkoittaa ihmisen täydellistä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaa (Duodecimi, n.d). Hyvinvointi voidaan määritellä ihmisen fyysiseksi, psyykkiseksi sosiaalisesti ja emotionaaliseksi hyväksi oloksi. Allardt (Häkämies, 2013) mukaan ihmisen hyvinvoinnin

ulottuvuudet ovat: elintaso (terveys, ruoka, koulutus, työllisyys, asuinolot), yhteisyyssuhteet (rakkaus, toveruus, solidaarisuus, sosiaaliseen verkostoon kuuluminen), ja itsensä toteuttamisen muodot (arvonanto ja korvaamattomuus, mahdollisuudet harrastuksiin ja vapaa-ajan toimintaan sekä poliittiseen osallistumiseen). Taiteen ja kulttuurin vaikutukset voidaan arvioida neljään kategoriaan: tarjota elämyksiä ja tuottaa nautintoa, edistää yhteisöllisyyden ja verkostojen muodostumista, lisätä elinpiirin viihtyisyyttä, sekä yhteys hyvänä koettuun terveyteen. (Häkämies, 2013)

Suuri yhteiskunnallinen kiinnostus taiteen ja taiteen menetelmien käyttämiseen sekä halu ymmärtää taiteen ja kulttuurin positiivisia vaikutuksia alkoi 1990-luvulla. YK:n ja Unescon aloitteesta käynnistynyt Arts in Hospital- hanke integroi taidetoimintaa osaksi hoitotyötä, kuntoutusta ja viihtyisyyttä sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa 18 maassa, Suomi mukaan lukien. Hanke käynnisti taide- ja kulttuuritoiminnan ulottuvuuksia koskevia kehittämishankkeita ja sitä myöten myös tutkimuksia. (Liikanen, H-L. 2002) Nykyisin Aalto-yliopiston rehtorina toimiva taiteilija Rafael Wardi aloitti taiteellisen työskentelyn potilaiden kanssa Nikkilän sairaalassa (1960–89). Muutama tunti pari kertaa viikossa potilaille taidetyöskentelyä, elämiseen liittyvien pelkojen parissa, oli alkusysäys taideterapian kehitykselle Suomessa. (Salmela & Ala-Keskinen, 2020)

Nykyisin taiteen ja kulttuurin positiivisten vaikutusten tukena on monia kansallisia ja kansainvälisiä tutkimuksia eri tieteenaloilta. Vaikutuksia on tutkittu seuranta- ja kyselytutkimusten sekä kliinisen lääketieteen avulla. Taiteen vaikutusten tai tulosten todentaminen ja mittaaminen ovat kuitenkin tutkimusten haasteena. Laadulliseen tutkimukseen sopivat mittarit puuttuvat. Haasteina taiteen hyvinvointivaikutuksia tutkittaessa on erottaa ulkoisten tekijöiden vaikutukset ja myös se, miten ottaa huomioon pitkäaikaiset vaikutukset. (Honkasalo, 2013) Monet kulttuuriset vaikutukset ovat suhteellisia, sillä kyseessä ovat ihmisten kokemukset, elämykset ja merkityksenannot, mikä heikentää vaikutusten tunnistamista (Opetusministeriö, 2009). Taiteen hyvinvointivaikutuksista keskusteltaessa korostetaan usein itseilmaisua. Taide ei kuitenkaan ole vain itseilmaisua tai tuotantoa ja kulutusta, vaan ennen kaikkea kokemusten ja merkitysten tuottamista. (Lehikoinen & Vanhanen, 2017)

Osallistavien taideprojektien tuloksia esiteltäessä puhutaan usein vaikutuksista tai jopa vaikuttavuudesta. Taidelähtöisen toiminnan tuotokset voidaan johtaa tulokseksi, vaikutukseksi ja edelleen vaikuttavuudeksi. Vaikutuksesta puhutaan, kun halutaan osoittaa, että toiminnasta on tapahtunut muutos lähtö- ja lopputilanteen välillä. Vaikuttavuutta arvioitaessa tarkastellaan tapahtuneita muutoksia pidemmällä ja syvemmällä aikajanelä.

(Rajahonka, 2013) Laaja brittiläinen tutkimus toteaa taiteen ja kulttuurin hyvinvoinnin vaikutusten tutkimuksen vaihtelevan tasoiseksi. Sen mukaan taiteen ja kulttuurin vaikutustutkimuksissa tulisi jatkossa keskittyä ihmisten yksilöllisiin kokemuksiin taiteesta ja taidelähtöisistä menetelmistä. (Crossick & Kaszynska, 2016)

Taiteen ja taiteisiin osallistumisen vaikutukset välittyvät jatkuvasti yksilöiden antamasta sanallisesta palautteesta. Tutkimuksen keskiössä on tällöin ihmisen oma subjektiivinen arviointi ja kuvaus. Tuloksia ja vaikutuksia voi näin ollen lähestyä taiteellisen prosessiin osallistuvien ihmisten ja yhteisöjen kokemuksen kautta. (Perttula & Latomaa, 2005) Taiteen vaikutusten tarkastelun pitäisi kohdistua siihen, miten ihmiset kokevat taiteisiin osallistumisen ja antavat sille merkityksiä, sen sijaan, että vaikutuksia yritettäisiin arvioida mittaamalla (Lehikoinen & Vanhanen, 2017).

Omassa työssäni tutkin taidelähtöisten menetelmien vaikutusta itsetuntemuksen vahvistumiseen. Taidelähtöisillä menetelmillä tehdyillä töillä, joita opiskelijat tekevät, ei ole niin suuri merkitys kuin itse prosessilla. Kun opiskelijat keskittyvät työskentelyyn, on hyvin luontevaa keskustella hyvinkin erilaisista aiheista.

3.4 Itsetuntemus

Itsetuntemus ja itsetunto tarkoittavat eri asioita. Itsetunnolla tarkoitetaan oman arvon ymmärtämistä ja itsensä kunnioittamista (Auvinen, 2018). Itsetuntemus sisältää tietoa itsetunnosta. Tässä tutkimuksessa keskityn itsetuntemukseen ja sen kehittymiseen.

Itsetuntemus on sananmukaisesti itsensä tuntemista: esimerkiksi kykyä havaita omia ajatuksia, tunteita, tarpeita, toiveita ja kehittämistarpeita. Se tukee omannäköisen elämän ja arjen hyvinvoinnin saavuttamista. Itsetuntemus on itseä koskevaa tietoa ja ymmärrystä, kykyä havaita ja tunnistaa monenlaisia asioita itsestä. Se on myös kykyä erottaa nämä ulkomaailmasta sekä toisten ajatuksista, tunteista ja tarpeista. Itsetuntemus rakentuu lapsuudesta alkaen, ja karttuu iän ja elämäkokemuksen myötä. Sitä voi oppia ja harjoitella missä iässä tahansa. Itsetuntemusta voi vahvistaa pohtimalla positiivisia vahvuuksia, haasteita, tavoitteita ja mihin haluaisi varata enemmän aikaa elämässä. (Suokas, 2025)

Dunderfelt (2011) jakaa itsetuntemuksen kolmeen tasoon: Ensimmäinen taso on omaa olotilaa parantava, jossa minä itse olen keskipisteessä toimijana ja mietin, miten saisin oloni hyväksi ja kivaksi, eli epävarma ihminen keskittyy omaan itseensä ja välittömän hyvän olon tuottamiseen itselle. Toinen taso on kokonaisvaltaisen persoonallisuuden

kehittäminen, jossa peilataan nykyhetkeä menneeseen ja tulevaisuuteen, jolloin omat valinnat vaikuttavat elämänlaatuun. Pakottamalla ihminen pois mukavuusalueeltaan hänen on mahdollista havaita laajemmin oma tilansa ja se, miten voisi vaikuttaa elämänlaatuunsa ja tyytyväisyyteen. Kolmannessa tasossa on kyse elämän peruskysymyksistä ja olemassaolon oikeutuksesta, eli vakaumukset ja kuolemanjälkeiset asiat.

Itsetuntemusta on siis omien ajatusten, asenteiden, arvojen, mielentilojen, temperamentin ja luonteenpiirteiden, vahvuuksien ja haasteellisten ominaisuuksien tunteminen. Myös omien vuorovaikutustaitojen ja toimintatapojen ymmärtäminen on itsetuntemusta. Itsetuntemus vastaa kysymyksiin: kuka ja millainen minä olen, miten ja miksi tunnen, koen ja reagoin, toimin ja käyttäydyn eri tilanteissa. (MIELI, 2025) Tutkintoon valmentavassa koulutuksessa suurta osaa opiskeluista näyttölee juuri itsetuntemuksen kehittyminen.

Itsetuntemuksen vahvistamisen tavoitteet ovat piilo-opetuksena lähes jokaisella oppitunnilla mukana. Itsetuntemus-aihetta aletaan opiskella jo heti ensimmäisistä opiskelupäivistä lähtien. Opiskelijoiden ryhmäytyminen ja vuorovaikutus toistensa kanssa, opiskelutapojen kartoittaminen erilaisin testeillä ja tehtävin sekä erilaiset keskustelut opiskelutavoitteista ja ylipäänsä elämästä aloitetaan jo heti opiskelujen ensi päivistä. Jotta opiskelupolku osuisi heti oikeaan, on itsetuntemuksella suuri merkitys valintoja tehtäessä.

Tutkimusten mukaan strukturoitu psykopedagoginen pienryhmäohjaus on onnistuessaan siihen osallistuvalla oppijalla merkittävä oppimiskokemus. Ryhmäohjaus vahvistaa osallistujan itsetuntemusta ja -luottamusta. Nuorille pienryhmäohjaus voi toimia oivallisena tapana ottaa tuntumaa vuorovaikutustaitoihin ja opetella jakamaan ajatuksia ryhmässä. Pienryhmämuotoinen ohjaus voi parhaimmillaan tukea nuorta jatko-opintosuunnitelmien selkiytymisessä ja opiskelijaidentiteetin löytymisessä. Ohjaustuokioissa nuori voi turvallisesti jakaa ajatuksiaan ikätovereidensa kanssa ja kuulla muiden samassa tilanteessa olevien ajatuksia esimerkiksi ammatinvalinnasta, jatko-opiskelusuunnitelmista tai itsenäistymisestä. (Ståhlberg, 2019)

Itsetuntemuksen vahvistamisesta on tehty useita tutkimuksia eri hankkeiden puitteissa. Tutkimuksissa todetaan, kuinka itsetuntemus on vahvistunut. Koulumaailmassa taidelähtöisten menetelmien käytöstä itsetuntemuksen vahvistumisessa on vähemmän tietoa. Ammatillisissa perusopinnoissa on hyödynnetty taidelähtöisiä menetelmiä. Turun AMK:ssa tehty Yamk- tutkinto Terveysosaamisen kehittäminen luovilla menetelmillä, jossa on tutkittu pelejä ja menetelmiä lähihoitajien koulutuksessa (Rautajuuri, 2021). Itsetuntemuksen lisääminen mahdollistaa osallisuuden ympäröivässä yhteisössä ja sen

myötä palautuu rohkeus toimia myös omassa elämässä aktiivisena omistajana (Dunderfelt, 2006)

Steven Reiss (2013) kirjassaan Reiss Motivation Profile (RMP) mieltää itsetuntemuksen oppimisprosessiksi siitä, keitä me olemme ja millä tavoin eroamme toisistamme. On kolme menetelmää itsetuntemuksen analysoimiseen: psykodynaaminen-, persoonallisuustyyppi- ja tarveteoria. Psykodynaaminen itsetuntemusmenetelmä perustuu siihen, että ihmiset saavat tietoa tiedostamattomista ajatuksistaan, haluista ja salattujen mielen prosessit saattavat perustua lapsuuden kokemuksiin (Freudin teoria).

Persoonallisuustyyppiteorian mukaan ihmiset saavat tietoa synnynnäisistä taipumuksistaan informaation prosessoinnissa. Nämä taipumukset saattavat määritellä persoonallisuuden piirteitä (Jung, Myers, Briggs, 2013). Tarveteorian mukaan ihmiset oppivat tuntemaan, miten heidän persoonallisuutensa piirteet syntyvät heidän sisäisistä motiiveistansa ja ydinarvoista. RMP kuuluu tarpeisiin, motiiveihin ja arvoihin perustuviin itsetuntemuksen menetelmiin, se auttaa myös tunnistamaan persoonallisuuden sokeat pisteet. (Reiss, 2013)

Itsetuntemus vahvistaa itsetuntoa, psyykkisen joustavuuden vahvistamista ja ihmissuhteita. Se on itseen liittyvää arvostusta ja omanarvontuntoa. Itsetuntemus auttaa vahvistamaan itsetuntoa monin tavoin. Mitä paremmin tunnistaa omia ominaisuuksiaan, vahvuuksiaan ja luonteenpiirteitään, sitä taitavammin voi niitä käyttää elämässään ja ihmissuhteissaan. Erilaisten heikkouksien tunteminen tekee mahdolliseksi käsitellä ja kehittää niitä. Kyky havaita ja vetää omat rajat auttavat jämäkkyuden saavuttamisessa. Itsetuntemus auttaa näkemään muuttuvissa elämäntilanteissa sen, mikä parhaiten sopii itselle ja palvelee omaa hyvinvointia. Jos osaa havainnoida omia vuorovaikutus- ja käyttäytymistapojaan ja erottaa oman roolinsa eri tilanteissa, auttaa se rakentamaan toimivia ihmissuhteita ja ratkomaan konflikteja. (MIELI, 2025)

Itsetuntemusta voi vahvistaa kaiken ikäisenä. Minun opiskelijaryhmäni opiskelijat ovat suurin osa oppivelvollisuusikäisiä, alle 18-vuotiaita. Täysi-ikäen kynnyksellä oleva nuori tarvitsee paljon vahvistusta omien mielipiteidensä ja ajatustensa ilmaisuun, hänen itsetuntemuksensa on vasta kehittymässä (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2026). Perustaito on olla läsnä nykyhetkessä itsensä kanssa ja hyväksyä itsensä ilman pyrkimystä muuttaa tai muokata itseään, tunteitaan tai kokemuksiaan joksikin muuksi kuin on. Itsetuntemusta on myös oman elämänhistorian tunteminen ja yhteyksien näkeminen elämäntapahtumien ja nykyisen minän välillä. Ymmärrys siitä, miten minusta on tullut sellainen kuin olen tässä hetkessä, auttaa ymmärtämään omaa toimintaa nykyhetkessä,

myös mahdollisia haasteita ja heikkouksia. Itsetuntemuksen taidoista on apua elämänmuutoksissa ja kriiseissä. (MIELI, 2025). Anni Kuosmanen (2025) tutki YAMK opinnäytetyössään alanvaihtoprosessin myötä saavutettavaa elämän tasapainoa ja hyvinvointia, itsensä toteuttamista ja ammatillista kasvua sekä uudenlaisen identiteetin löytämistä.

Itsetuntemus on avain ihmistuntemukseen. Minäkuva liittyy itsetuntemukseen. Minäkuva on niiden käsitysten joukko, joka ihmisellä on ominaisuuksistaan, kyvyistään ja suhteistaan muihin. Minäkuvan muotoutuminen alkaa jo varhain ja se muuttuu koko ihmisen elämän ajan. Sen kehittymiseen vaikuttavat perhe, suku, ystävät sekä kokemukset esimerkiksi koulussa, kotona ja harrastuksissa. Ihmisen minäkuva määritellään käsitykseksi omasta itsestä ja suhteesta ympäröivään maailmaan. Minäkuva kehittyy ja muuttuu koko elämän ajan ihmisen saadessa palautetta toiminnastaan ja omasta persoonastaan muilta ihmisiltä. Saatu palaute vaikuttaa voimakkaasti ihmisen käsitykseen siitä, millainen hän itse on, mitä hän osaa ja mitä ei. Realistinen kuva itsestä on eräs toimintakykyisen ihmisen tärkeimpiä tunnuskuvia. Epärealistisella tai minäkuvaansa tunnistamattomalla henkilöllä on vaikeuksia toimia parhaalla mahdollisella tavalla, koska vääristynyt tai olematon minäkuva vaikeuttaa toiminnasta saatavan palautteen käsittelyä. (Ojala, 2016)

Itsestä muodostunut käsitys vaikuttaa siihen, millaista uutta tietoa otamme vastaan ja kuinka nopeasti olemme valmiit omaksumaan sen. Oma kuva itsestä voi olla erilainen kuin muiden kuva minusta. Se, mitä muut minusta ajattelevat, riippuu siitä, missä roolissa he minut näkevät. Ihmisellä on eri tilanteissa erilaisia rooleja. Vanhemmille näyttäydyn lapsen roolissa, ystäväilleni ja opettajilleni muissa rooleissa, sen vuoksi ihmisten käsitys minusta voi olla hyvin erilainen. Joskus rooli kuitenkin haittaa elämää. Silloin ihminen on roolinsa vanki. (Ojala, 2016)

Kun ihminen tuntee itsensä, on se myös tunteiden ymmärtämistä. Kun kuunnellaan tunteita, aletaan ymmärtää itseämme ja voimme ilmaista sisimpäämme ja tarpeitamme myös muille. Jos ei tiedä kuka on, mitä tuntee ja tarvitsee, ei ole mistä vuorovaikuttaa ja mitä pyytää toista kuulemaan ja katsomaan. Kun ihminen alkaa harjoitella tunteidensa, tarpeidensa ja kokemustensa ilmaisemista muille, tulee todennäköisesti paremmin ymmärretyksi ja kohdatuksi. Mahdollisuus, että elämä alkaa maistua paremmalta, kasvaa. Todennäköisyys, että kokee vapautta olla omana itsenä muulloinkin kuin yksin ollessaan, kasvaa. Elämä tuntuu rikkaammalta ja syvemmin tyydyttävämmältä. Itsensä kanssa hyvinvoiva ihminen rikastuttaa myös ympärillään olevaa elämää. (Jääskinen & Pelliccioni, 2022)

3.5 Taidelähtöiset menetelmät itsetuntemuksen tukena

Taidelähtöinen oppiminen ja taiteen vaikutus oppimismotivaatioon ja itsetuntemukseen-tyyppiset tutkimukset käsittelevät sitä, kuinka taiteen tekeminen voi vahvistaa opiskelijoiden itseilmaisua ja itsetuntemusta. On tutkittu, miten kuvataide tai musiikkiharrastus voi vaikuttaa opiskelijoiden tunne-elämään ja minäkuvaan. Taidelähtöiset menetelmät voivat myös auttaa erityisesti vaikeissa elämäntilanteissa olevia nuoria. On tutkimuksia, joissa tarkastellaan sitä, kuinka opettajat voivat käyttää taidelähtöisiä menetelmiä koulussa: taideaineita (esim. kuvataide, musiikki, teatteri) opiskelijoiden itsetuntemuksen ja tunne-elämän tukena. Nämä tutkimukset painottavat, kuinka luovat ja ilmaisulliset menetelmät voivat lisätä oppilaiden itsearvostusta ja kykyä tunnistaa omia tunteitaan ja tarpeitaan. (Cupore, 2015–2021, Itä-Suomen yliopisto, 2025, Alto-yliopisto, & Turun yliopisto, 2023)

Epäonnistumisen kohdatessaan realistisen ja hyvin jäsentyneen itsetuntemuksen omaava henkilö kykenee arvioimaan syitä ja korjaamaan toimintaansa. Kehittymättömän ja negatiivisen minäkuvan omaava suhteuttaa helposti kaikki elämänsä vastoinkäymiset omaan kyvyttömyyteensä ja sortuu yhä uudelleen samoihin virheisiin. Kuva itsestä vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten ihminen suhtautuu omaan ympäristöönsä. Täysin henkilön minäkuvasta riippuu epäonnistumistilanteessa, kerääkö hän voimansa ja yrittää uudelleen, vai antaako hän periksi pitäen ongelmaa ylivoimaisena. (Ojala, 2016)

Myönteisen perusluottamuksen omiin kykyihinsä ja positiivisen itsetuntemuksen omaava henkilö kestää todella vaikeitakin elämäntilanteita. Negatiivisella itsetuntemuksella pienikin epäonnistuminen saattaa olla kohtalokasta. Kun epäonnistumme jossain tehtävässä, tentissä tai työssä, ryhdymme tavallisesti miettimään tapahtumien syitä. Myös voimakkaat positiiviset onnistumistilanteet herättävät samanlaista pohdiskelua. Erään jaottelun mukaan ihminen tekee joko internaalisen päätelmän, jolloin hän uskoo tapahtuman johtuneen omasta itsestään tai päätelmä on eksternaalinen, jolloin hän uskoo sen johtuneen huonosta onnesta tai muista ulkoisista syistä. (Ojala, 2016) Näkökulman vaihtamisen taito, asioiden ajattelu toiselta kantilta, on yksi tapa ajatella asioista positiivisesti (Mattila, 2020). Miksi kävi näin? Mitä opin? Mitä voisin tehdä jatkossa?

Kuvallinen tekeminen voi toimia merkittävänä välineenä itsetuntemuksen vahvistamisessa. Piirtäminen, maalaaminen ja muotoilu tarjoavat mahdollisuuden jäsentää tunteita ja ajatuksia, jotka saattaisivat muuten jäädä sanattomiksi. Taiteen avulla voi turvallisesti tutkia omia sisäisiä ristiriitoja, unelmia ja pelkoja, ja taide voi toimia sillanrakentajana alitajunnan ja tietoisien mielen välillä (Viridaria, 2024). Taideterapiassa tätä lähestymistapaa

hyödynnetään erityisesti: asiakas voi luoda visuaalisia kuvauksia omista kokemuksistaan, mikä auttaa niiden ymmärtämisessä ja käsittelyssä. Taiteen tekeminen voi näin ollen edistää mielenterveyttä ja lisätä itseymmärrystä (MIELI, 2025).

Taidelähtöinen toiminta ryhmässä vahvistaa nuoren itsetuntemusta ja –luottamusta, ja sen avulla nuoret voivat löytää lisää vaihtoehtoja tilanteeseensa sekä vahvistaa omaa aktiivisuuttaan ja toimijuuttaan. Toiminnalla on ryhmäläisiä aktivoiva ja vahvistava merkitys. Pienryhmämuotoinen toiminta voi parhaimmillaan tukea nuorta jatko-opintojen selkiytymisessä ja opiskelijaidentiteetin löytymisessä. Tuokioissa nuori voi turvallisesti jakaa ajatuksiaan ikätovereidensa kanssa ja kuulla muiden samassa tilanteessa olevien ajatuksia ammatinvalinnasta, jatko-opintosuunnitelmista tai itsenäistymisestä. (Ståhlberg, 2019)

Laitisen (2017) julkaisussa Taide ja hyvinvointi Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen, nostaa taiteisiin osallistumisen vaikutuksista nuorten hyvinvointiin. Hän tarkastelee tutkimuksia, joissa on tutkittu erityisesti syrjäytyneiden, syrjäytymisvaarassa olevien tai haavoittuvassa asemassa olevien nuorten taiteisiin osallistumisen mahdollisuuksista, Taiteisiin osallistumisen merkitystä kartoitetaan itsetuntemuksen, itseilmaisun ja taidetaitojen kehittämisessä, sosiaalisten- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa sekä erilaisuuden ymmärtämisessä. Taiteellista toimintaa käsittelevissä tutkimuksissa taiteellisen toiminnan on havaittu mm. vaikuttavan positiivisesti nuorten itsetuntemukseen, itsetuntoon ja luottamukseen. On todettu taiteellisen toiminnan tukevan omien kykyjen ja vahvuuksien tunnistamista sekä edistävän ajattelu- ja reflektiotaitojen kehittymistä. Taidetoiminta voi tarjota nuorelle hengähdystauon arjen paineista sekä vähentää stressiä ja ahdistuneisuutta. (Laitinen, 2017)

Lehikoinen ja Vanhanen (2016) korostavat Suomen perustuslain, YK:n ihmisoikeuksien julistuksen ja monien Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten perusoikeuksia: oikeutta osallistua taiteisiin ja kulttuuriin, itsensä ja yhteisönsä kehittämiseen taiteiden ja kulttuurin avulla sekä mahdollisuuteen ilmaista itseään - Aktiivinen taiteisiin osallistuminen voi vaikuttaa positiivisesti kulttuurisen ja sosiaalisen pääoman karttumiseen (Hyypä, 2010). Osallistuminen taiteisiin voi vahvistaa ihmisen kykyjä, aktiivista toimijuutta, sosiaalisia verkostoja ja mahdollisuuksia toimia eri sosiaalisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Kulttuurinen pääoma voidaankin nähdä ihmisen toimintamahdollisuuksia vahvistavina resursseina. (Lehikoinen, & Vanhanen, 2016)

4 Opinnäytetyön tutkimuksen toteuttaminen

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää taidelähtöisten menetelmien vaikutusta itsetuntemuksen vahvistamiseen ammatinvalinnan tukena. Tavoitteena oli itsetuntemuksen kehittäminen taidelähtöisillä menetelmillä ja löytää sopivat menetelmät eri oppijoille. Tavoitteena oli myös kehittää taidelähtöisiä menetelmiä TUVA-koulutuksessa niin, että tuloksia voidaan hyödyntää TUVAn perusteissa yhtenä opetusmenetelmänä.

Opinnäytetyön tavoitteeseen pääsemiseksi tein tutkimuksen, jonka tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, millaisilla taidelähtöisillä menetelmillä voidaan vahvistaa TUVA-opiskelijoiden itsetuntemusta ja sitä kautta selkeyttää ammatinvalintaa. Kokeilin ja testasin opiskelijaryhmäni kanssa taidelähtöisiä menetelmiä TUVA:lla vuoden aikana ja keräsin aineistoa monin eri tavoin. Havainnoin työskentelyä, kirjasin havaintoja. Tein kyselyn ja ryhmähaastattelun ja kirjasin vastauksia. Kysyin myös opettajakollegoitteni kokemuksia taidelähtöisten menetelmien käytöstä opetuksessa. Aineiston analyysin avulla selvitin, miten taidelähtöiset menetelmät ovat yhteydessä opiskelijoiden itsetuntemukseen.

Opiskelijoiden itsetuntemuksen vahvistumista tapahtuu myös, kun keskustellaan elämästä ja ajankohtaisista asioista työskennellen samanaikaisesti taidelähtöisillä tekniikoilla. Opiskelijat ovat hyvin erilaisia, ja siksi kaikki taidetekniikat ja menetelmät eivät sovellu kaikille. Tarkoituksena oli kokeilla ja tutustua erilaisiin taidelähtöisiin työskentelytapoihin ja tekniikoihin, ja löytää kullekin sopiva, sekä selvittää haastatteluiden ja havainnoinnin avulla taidelähtöisten menetelmien vaikutusta itsetuntemukseen. Tavoitteena oli, että itsetuntemuksen vahvistumisen myötä nuori löytää itselleen sopivan koulutusalan, joka motivoi häntä opiskelemaan tutkintoon asti. Samalla halusin tuoda esiin taidelähtöisten menetelmien potentiaalin vahvistamassa nuorten luovuutta osana TUVA-koulutuksen pedagogista kehittämistä. (Liite 2, Liite 3,)

4.1 Toimintaympäristö

Toteutin tämän opinnäytetyön tutkimuksen omassa TUVA-luokassani lukuvuonna 2024–2025. Kohderyhmänä olivat oman ryhmäni opiskelijat, heitä oli 11 henkilöä, ikähaitari oppivelvollisuusikäiset (16–18-v.) sekä muutama täysi-ikäinen (22-v.).

Toimin tällä hetkellä Savon ammattiopistossa Tutkintoon valmentavan koulutuksen (TUVA) lehtorina. Minulla on oma ryhmä opiskelijoita, joille opetan vuoden aikana käytännössä

kaikki opetussuunnitelman asiat. Jokaisen opiskelijan kanssa tehdään opintojen alussa Henkilökohtainen opiskelun kehittämissuunnitelma (HOKS), johon kirjataan tavoitteet opiskelulle ja suunnitelmat. Suunnitelmaa päivitetään vuoden aikana useaan otteeseen.

Tutkintoon valmentavat opiskelijat (TUVA opiskelijat) tässä opinnäytetyössä ovat oman ryhmäni TUVA-opiskelijat, oppivelvollisuusikäiset, ilman perustutkintoa olevat, tuen tarpeen opiskelijat, joilla useimmilla on ns. erityisopiskelijan status. Opiskelijoiden jaksaminen ja motivoituminen ns. akateemisiin oppiaineisiin vaihtelee päivittäin. Tavoitteena heillä on suorittaa TUVA-opintojen lisäksi yhteisiä tutkinnon osia (YTO) TUVA-vuoden aikana. Opiskelijoiden aktiivisuus tehdä näitä YTO-aineita vaihtelee. Jokaisella on mahdollisuus suorittaa niin paljon opintoja kuin jaksaa ja ehtii. Kaikki suoritettut YTOT luetaan hyväksi ammattialalla.

TUVA-vuoden tavoite on opiskelijan siirtyminen ammatillisiin opintoihin. Lähes kaikki TUVAn opiskelijat tulevat opintoihin pääosin siksi, että eivät tiedä mitä haluaisivat opiskella. Suurin osa opiskelijoista on oppivelvollisia eli alle 18-vuotiaita. Heille päätavoite onkin tutustua erilaisiin ammatteihin ja opintolinjoihin ja tehdä sen perusteella valinta mihin hakea opiskelemaan. Jotta valinta osuisi oikeaan alaan, on opiskelijan tärkeä oppia tuntemaan itseään ja realistisia mahdollisuuksiaan ja haluaan opiskella.

Olen työurani aikana luotsannut opiskelijoita läpi valmentavan koulutuksen kohti ammatillisia opintoja. Olen havainnut työssäni, että suurimpia ongelmia opiskelijoilla on ollut heikko itsetuntemus ja itsetunto. Opiskelijat ovat olleet usein koulukiusattuja, haavoittuvaisia, eronneet muusta ympäristöstä jonkun ominaisuuden vuoksi ja heillä on ollut erityisen tuen piirteitä. Myös palautteen vastaanottamisessa on monella vaikeuksia. Vaikeus ottaa vastaan negatiivista tai positiivista palautetta. Ei uskota, että jotain osaa tai on jossain hyvä, väheksytään itseä.

Opiskelijoiden ohjaamisessa toimitaan herkällä alueella. Taidelähtöiset työt ovat yksilön itsensä tuottamaa materiaalia, jolloin niiden arvioinnissa täytyy olla hyvin tarkka. Toisen työn arvostelu on sama kuin hänen persoonansa arvostelu. Hyvin suurella osalla ihmisistä on jäänyt koulun käsityö, kuvaamataito- tai musiikkitunneilta huonoja muistoja opettajan kommentoimissa ja arvostellessa. Itse olen hyvin varovainen siitä, mitä ja miten opiskelijalle palautetta annan tai ohjaan työskentelyä. Täytyy selvittää ensin, onko opiskelijalla kenties tekniikka hukassa vai onko hän tarkoituksella tekemässä jotain omaa ratkaisua? Onko syntymässä kenties uusi innovaatio vai pieleen mennyt työ? Erityisesti

kun kyseessä on erityisopiskelija, jonka itsetunto ja itsetuntemus ovat vielä kehittymässä, on oltava varovainen

Lähes kaikilla ryhmäni opiskelijoilla on erityisen tuen tarve, joka kirjataan tätä varten tehtyyn Erityisen tuen suunnitelmaan. Tuen tarve näkyy äänenkäytössä, levottomuutena, sosiaalisena ahdistuksena, keskittymisvaikeutena, alisuoriutumisenä, sosiaalisten tilanteiden pelkona, erilaisina aistiyliherkkyyksinä, toiminnanohjauksen ongelmina jne. Opiskelijoilla on hyvin usein kuntoutuksesta vastaava taho, jonka kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Ja koska melkein kaikki opiskelijat ovat alaikäisiä, oppivelvollisia, yhteistyö huoltajien kanssa on tiivistä.

Minun tämänvuotisen TUVA-ryhmäni opiskelijoista jokainen opiskelija opiskeli aivan omaa polkuaan. Lukukauden alussa oli kaikille yhteiset Orientoivat opinnot sekä ryhmäytymiseen liittyviä opintoja, mutta hyvin nopeasti tämän jälkeen opintopolut eriytyivät. Tämä johtui siitä, että ryhmässäni oli muutama edelliseltä vuodelta jatkava opiskelija, jolla oli jo selvät sävelet mitä tehdä.

Muutama opiskelija oli myös opiskellut aiemmin ammattialalla, jonne halusi TUVAn jälkeen palata. He keskittyivät yhteisiin aineisiin ja työharjoitteluihin. Muutama opiskelija oli motivoitunut enemmän työharjoitteluihin kuin luokassa istumiseen. Tähän vaikutti myös opiskelijan ikä sekä aiemmat opinnot. Yksi opiskelija suoritti erittäin pitkän työharjoittelun, jonka lopuksi antoi 15 osaamispisteen näytön, jolla hän saa ammattialan opinnoista vapaavalintaisen näytön suoritettua. Luokassa istui tai sinne laahusti aamuisin lähinnä peruskoulun päättäneitä opiskelijoita, jotka miettivät mikä ammattiala olisi heitä varten. He keskittyivät aivan eri asioihin kuin opiskelijat, joille oli jo selvää, minne hakevat TUVAn jälkeen opiskelemaan. Kesken vuoden ryhmästäni siirtyi neljä opiskelijaa ammattialalle, ja siirtohakemuksia tehtiin kahdelle. Kyseessä oli siis hyvin tavallinen TUVA-ryhmä.

4.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan kehittää taidelähtöisten menetelmien käyttöä Tutkintoon valmentavassa (TUVA) koulutuksessa. Tavoitteena on selvittää, miten ja millaisia taidelähtöisiä menetelmiä voidaan hyödyntää TUVA-koulutuksessa sekä miten näillä menetelmillä voidaan vahvistaa opiskelijoiden itsetuntemusta ja näin vaikuttaa ammatinvalintaan. Tavoitteena on, että taidelähtöiset menetelmät vahvistaisivat nuorten itsetuntemusta erityisesti ammatinvalintaprosessissa.

Tutkimustehtävänä on tutkia, millaisia merkityksiä taidelähtöisille menetelmille annetaan TUVA-koulutuksen yhteydessä sekä mitä menetelmien käyttö edellyttää opiskelijoilta ja opettajalta. Tarkoituksena on selvittää taidelähtöisten menetelmien vaikutusta itsetuntemuksen vahvistamiseen ammatinvalinnan tukena ja tuottaa tietoa opiskelijoiden itsetuntemuksen kehittymisestä.

Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Miten taidelähtöisiä menetelmiä voi käyttää/hyödyntää osana TUVA-opetusta?
2. Miten TUVA-opiskelijat suhtautuivat taidelähtöiseen tekemiseen ja toimintaan?
3. Mitä TUVA-opiskelijat kertovat taidelähtöisten menetelmien yhteyksistä itsetuntemukseen?

4.3 Tutkimusmenetelmät

Monimenetelmätutkimuksessa tutkija kerää ja analysoi aineistoa, yhdistää tuloksia ja tekee johtopäätöksiä käyttämällä eri lähestymistapoja. Monimenetelmätutkimus tavoittaa ilmiöiden moniulotteisuuden paremmin kuin yksimetodiset tutkimukset. Tutkimus antaa mahdollisuuden kysyä laajempia ja monimutkaisempia kysymyksiä, ja sillä kyetään tuottamaan moninäkökulmaisia ja kokonaisvaltaisia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Monimenetelmätutkimus nojaa tieteenfilosofisesti käytännöllisyyttä ja sovellettavuutta korostavaan pragmatismiin. (Vilkkä & Mankki, 2024)

Tämän opinnäytetyöntutkimusta voi luonnehtia monimenetelmätutkimukseksi. Aineisto kerättiin havainnoimalla opiskelijoiden työskentelyä oppitunneilla sekä työskentelyn ohessa käydyillä keskusteluilla, opiskelijoiden ryhmähaastatteluilta sekä opiskelijoille ja opettajille kohdennettujen kyselyiden avulla. Analysoinnissa käytettiin sekä määrällistä että laadullista menetelmää. Kvantitatiivisen määrällisen sisällön analyysi kyselykaavakkeista tapahtui tutkijamiehen kirjanpidon avulla.

Monimenetelmätutkimuksessa noudatetaan pragmatismia, joka korostaa tiedon käytännöllisyyttä ja tutkittavan ilmiön mahdollisimman monipuolista ja kokonaisvaltaista ymmärtämistä (Pitkäniemi, 2015). Tämä tuli ilmi jo psykologisissa ja pedagogisissa perusteissa, joihin opinnäytetyö nojaa. Tutkimuksen lähtökohtana on ihmisen toiminta ja käytäntö, jossa tutkittu ilmiö ilmenee. Tutkimuksessa käytetään sitä tapaa tuottaa tietoa, mikä toimii. (Seppänen-Järvelä ym, 2019).

Taidelähtöiset menetelmät itsetuntemuksen vahvistajana TUVA-koulutuksessa tutkimuksen aineiston keruu alkoi marraskuussa 2024. Opiskelijoille oli selitetty tutkimuksen tarkoitus ja heiltä oli saatu lupa tutkimukseen. Opiskelijoilta oli saatu myös suullinen suostumus taidelähtöisillä menetelmillä tehtyjen töiden kuvaamiseen ja käyttöön opinnäytetyössä. Huoltajille oli lähetetty Wilman kautta tiedote asiasta ja saatu suostumus. Itse taidelähtöinen toiminta tapahtui oppitunneilla.

4.3.1 Havainnointi ja keskustelut

Osallistuva havainnointi voi olla joko ennalta kohdistettua tai toiminnan aikana kohdistuvaa havainnointia. Jälkimmäinen on tyypillistä etnografiselle tutkimukselle. Siinä harvoin tiedetään ennakkoon, mikä on tutkimuksen kannalta tärkeää (Vilka & Mankki, 2018). Tutkimuksen alussa kirjasin keskustelun aiheita ja havaintojani mustaan vihkoon samanaikaisesti havainnoiden ja ohjaten toimintaa. Otin avuksi puhelimen sanelutoiminnon, ja äänitin sillä keskustelut. Keskustelut litteroin vihkoon ja poistin tiedoston puhelimesta.

Taidelähtöisen toiminnan aineiston keruu tapahtui talven 2024–25 aikana omassa luokassani. Toimintatutkimus tyypillisesti viedään mahdollisimman lähelle käytännön toimintaa, ja tutkija osallistuu prosesseihin (Heikkinen & Jyrkämä, 1999). Tutkintoon valmentavan koulutuksen tutor -opettajana opetan opetussuunnitelman lähes kaikki oppiaineet itse. Toimipisteessämme on kaksi luokkaa, joten joitain tunteja opetamme ristiin toisen TUVA-opettajan kanssa. Minulla oli omassa luokassani herkullinen tilaisuus hyödyntää taidelähtöisiä menetelmiä.

Keräsin aineistoa havainnoiden taidelähtöistä toimintaa sekä toiminnan ohessa käytyjen keskustelujen, kyselyiden, ryhmähaastattelujen sekä opettajille suunnatun kyselyn keinoin. Havainnointia tein luokassa opiskelijoiden työskennellessä keskitalven ja alkutalven aikaan. Työskentelyn aluksi ohjeisin kulloinkin tehtävästä tekniikasta, työvälineistä ja tavoitteista toiminnalle. Opiskelijoiden ryhtyessä työskentelemään kiersin luokassa katsellen toimintaa ja ohjaten tarvittaessa. Keskustelin luokassa kierrellessäni jokaisen opiskelijan kanssa. Kysyin työn aiheesta, päivän fiiliksestä, menneestä viikosta, tulevien päivien suunnitelmista tai jostain mieleen tulevista asioista. Keskustelun aiheet vaihtuivat tiuhaan tahtiin, ja lähes kaikki osallistuivat keskusteluun. Tavoitteeni oli keventää tunnelmaa ja saada työskentelyn lomassa keskustelua aikaan.

Seurasin opiskelijoiden motivoitumista opiskeluun ja työskentelyä sekä jaksamista päivittäin luokassa. Luokkamme oli pajamainen, eli tietokoneet olivat seinien vierellä, ja keskellä luokkaa oli pulpeteista ja pöydistä koottu iso askartelupöytä, jota hyödynsimme taidetoimintaan ja kädentaitoihin. Kannustin opiskelijoita tekemään yhteisiä aineita, tai muita teoria-aineita, joita parhaillaan käsitelimme, mutta jos virta ja jaksaminen loppuivat kesken, oli mahdollista siirtyä esimerkiksi piirtämään. Muutamilla opiskelijoilla kädentaidon asiat toimivatkin kannustimena: ensin työ ja sitten huvi, eli ensin teoriatehtävät tai ytot ja sitten taidetta. Tietenkin joukossa oli myös opiskelijoita, jotka eivät haluaisi tehdä käsillään mitään. Heidän kanssaan neuvoteltiin ja tehtiin sopimuksia. Tavoitteena oli jokaisen opiskelijan osallistuminen omalla tasollaan taidelähtöisiin menetelmiin, koska niistä tuli heille suoritusmerkinnät eli osaamispisteet opintosuoritusrekisteriin ja sieltä todistukseen.

Opiskelijoiden työskennellessä ja keskustellessa osallistuin tarvittaessa keskusteluihin tai johdattelin aihetta haluamaani suuntaan. Tekemiseen keskittyminen antaa erityisesti ylivilkkaileville opiskelijoille välineen purkaa ylimääräistä kehon energiaa. Heidän oli helpompi keskustella, kun kädet samanaikaisesti tekevät jotain muuta. Luokassa oli myös erilaisia toiminnallisia muovisia virikeleluja opiskelijoiden käytössä niille tunneille, jolloin opiskelijan oli istuttava paikallaan ja keskittyttävä kuuntelemaan. Taidelähtöinen toiminta itsessään vei ylimääräistä energiaa pois.

Keräsin havaintoaineistoa viikoittain talven aikana. Taidelähtöisiä menetelmiä kävimme läpi teemoittain. Pajutöitä oli syksyllä, kun haimme oppilaitoksen pajupensaista materiaalia ja työstimme niitä luokassa. Mobile-ryhmätyöt tehtiin alkusyksyllä. Helmitöitä, mobileita ja koottavia lentokoneita tehtiin syysloman jälkeen. Piirustusta ja maalausta oli lähes aina mahdollista tehdä. Savitöitä tehtiin marraskuussa, töitten kuivuttua työt raaka poltettiin, jonka jälkeen niitä koristeltiin pitkin kevättalvea. Joulukuussa oli jouluaskartelut, kranssit, kynttilät ja huovutukset. Naamioita ja pikku tauluja valmistimme vuoden vaihteessa ja keväällä.

4.3.2 Kyselyt ja ryhmähaastattelut

Taidelähtöisten menetelmien toiminnallisuuden lisäksi oli kyselyt sekä opiskelijoille että opettajakollegoille. Opiskelijoille tehdyt kyselyt toimivat pohjana ryhmähaastatteluissa, joiden tavoitteena oli saada opiskelijat keskustelemaan aiheesta vielä syvemmin, ja löytää vaikutuksia taidelähtöiselle toiminnalle. Tavoitteena oli saada kommentteja eri tekniikoista, ja kokemuksia niiden kokeiluista. Jatko-opiskeluasioista keskustelu oli myös haastattelun tavoite. Jokaisessa haastattelussa oli kaksi-kolme opiskelijaa.

Ryhmähaastattelut toteutettiin hiihtoloman jälkeen. Haastattelujen sovittamisessa arkeen oli pientä järjestelyä työharjoittelujaksojen käynnistyessä. Osa opiskelijoista siirtyi myös aloille opiskelemaan. Ryhmähaastattelut onnistuivat kahdessa pienryhmässä, lisäksi haastattelin opiskelijoita yksittäin aina kun siihen löytyi sopiva hetki.

Opiskelijoiden työskennellessä tekemäni havainnot olivat merkittävämpiä kuin kyselyt. Moni opiskelija ei orientoitunut kunnolla kyselyyn. Ryhmän opiskelijat olivat erityisopiskelijoita, ja lähes kaikilla kaikenlainen kirjallinen työskentely oli vaikeaa. Opiskelijoilla oli myös ongelmia luetun ymmärtämisessä, vaikka kysymykset olivat yksinkertaisia, piti ne haastattelussa vielä avata. Tämän vuoksi havainnointi ja haastattelu oli antoisampaa ja monipuolisempaa.

4.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Suunnittelin käyttäväni erilaisia taidelähtöisiä menetelmiä opiskelijaryhmän kanssa. Valitsin menetelmät ja tekniikat mahdollisemman monipuolisesti. Tavoitteena oli saada mahdollisimman moni opiskelija innostumaan ja motivoitumaan toiminnasta. Käytin seuraavia tekniikoita: pajutyöt, piirustus, maalaus, savityöt, mobilen valmistus, huovutus, itsetuntemuksen ja piirustuksen yhdistäminen, jouluaskartelut, naamioiden valmistaminen, metalli- ja puutyöt. Taidelähtöiseen toimintaan käytettiin aikaa vaihtelevasti opiskeluviikon aikana. Usein opiskelijat innostuivat toiminnasta niin, että halusivat jatkaa seuraavanakin päivänä. Kävimme välillä kaupankäyntiä: aamupäivä opiskeltiin yto-aineita ja lounaan jälkeen oli mahdollista jatkaa taidetta.

Havainnointi- ja haastatteluaineiston analysoinnin tein kevään 2025 aikana. Litteroin havaintomateriaalit ja taulukoin aiheet. Opinnäytetyön viimeistelyä tein syksyn 2025 aikana. Aineistoa kertyi lukuvuoden aikana valtavasti. Työskentelyn lomassa saadun aineiston kirjasin mustakantiseen vihkooni, jaottelin aiheet ja kommentit. Mustakantinen vihkoni on täynnä merkintöjä. Tein ryhmittelyjä aiheista, jotta pystyin jaottelemaan aihepiirejä. Aineiston keruussa käytin puhelimen sanelutoimintoa, eli äänitin keskusteluja, joista litteroin saadun materiaalin. Puhelimen sanelutoiminnon kautta saatuja keskusteluja on parikymmentä tuntia. Aineiston keräsin marraskuun-helmikuun aikana. Nauhojen purkamisen ja muistiinpanojen purkamisen on vienyt aikaa useita kymmeniä tunteja.

Yksityisyyden suoja toteutui aineiston keruun yhteydessä eettisesti: litteroin ääninauhat kirjaani ja poistin äänitallenteet puhelimestani. Raportissa ei esiinny opiskelijoiden nimiä tai

tunnistetietoja toisin sanoen aineisto anonymisoitiin. Tein myös aineistonhallinta suunnitelman (Liite 1) sekä tutkimusluvut tutkimusetiikan mukaisesti ennen toiminnan aloittamista. Opiskelijat eivät esiinny myöskään opinnäytetyön kuvissa, kuvat koostuvat vain tehdyistä töistä.

Havainnoinnin ja keskusteluiden lisäksi olin suunnitellut haastattelupäiviä, mutta usein piti olla varasuunnitelma, koska opiskelijoilla oli poissaoloja, työharjoittelua tai koulutuskokeilu. Yhden haastattelun tein ns. lennosta, eli päätin ex tempore, että tänään haastattelen, koska kolme opiskelijaa oli juuri sopivasti koulussa ja tilanne luokassa oli rauhallinen. Ryhmähaastatteluja oli kolme.

Aineiston analyysissä käytin sekä määrällistä että laadullista toimintatapaa. Opiskelijoiden kyselyiden tulokset käsittelin määrällisesti (Liite 5). Litteroidun haastatteluaineiston käsittelin laadullisin keinoin ryhmitellen ja teemoitellen sekä verraten asioita havaintoihin. Opettajien kyselyvastausten tarkastelussa käytin myös laadullista otetta. Esiin nousevat asiat liitin omiksi kokonaisuuksiksi kvantitatiivisen määrällisen sisällönanalyysin keinoin (Halimaa, 2001).

5 Taidelähtöisen toiminnan tuloksia

Taidelähtöisen toiminnan aikana syntyi lukematon määrä erilaisia taideteoksia, joita käytän tulosten esittelyssä, sekä suuri määrä keskusteluja arjen tapahtumista ja tulevaisuuteen suuntautuvia mietteitä. Opiskelijat pohtivat jatko-opintoja sekä itsetuntemuksensa nykytilaa.

5.1 Erilaiset taidelähtöiset menetelmät: mitä kaikkea tehtiin

Taidelähtöinen toiminta, eli erilaisin taidetekniikoin ja välinein tuotettu työ, kädentaidolliset menetelmät, aloitettiin syksyllä 2024. Toiminnan aikana oli käytössä useita eri tekniikoita samanaikaisesti, koska osa opiskelijoista ei aina innostunut tarjotusta tekniikasta. Jotta opiskelijan sai jollain lailla osallistumaan toimintaan, oli mahdollisuus myös valita jokin toinen tekniikka tai tapa tehdä työtä. Tavoitteena oli, että jokainen opiskelija teki käsillään jotain. Tutkimukseeni olin valinnut taidelähtöisistä menetelmistä lähinnä kuvallisia menetelmiä: piirustus ja maalaus erilaisin värein ja piirtimin erilaisille papereille ja alustoille,

joka on tuttua usealle opiskelijalle ja materiaaleja sekä välineitä löytyy oppilaitoksista helposti. Suosin lyijy- ja värikynien lisäksi tusseja, vesi- ja peitevärejä ja akryylimaleja. Vesiliukoiset ja helposti puhdistettavat välineet ovat luokkatyöskentelyssä kätevimpiä. Papereissa valkoisen piirustuspaperin lisäksi myös mustaa ja värillisiä kartonkeja, ohutta filmivaneria sekä canvas-maalauuspohjia. Lisäksi muotoilun tekniikoista savityöt ja pienoismallit sekä punonta.

Käytin työssäni itselleni tuttuja erilaisia taidelähtöisiä menetelmiä ja tekniikoita, ja havainnoin niiden toimivuutta opiskelijoille. Minulla on kokemusta ohjata näitä tekniikoita hyvinkin erilaisille ryhmille, jolloin voin kiinnittää helpommin huomioni havainnointiin. Opiskelijat olivat hyvin heterogeenisia, mieltymys tiettyihin menetelmiin on osalla opiskelijoista, jotkut taas arastelevat kokeilla uutta. Tavoitteena oli löytää sopivat menetelmät eri opiskelijoille.

Taidelähtöinen toiminta piti sisällään siis monella eri tekniikalla tehtyjä töitä: piirustuksia (Kuvat 5, 6 ja 7), canvas-maalauksia, pienoismalleja, pajutöitä, helmitöitä, savitöitä (Kuvat 2 ja 4), sekatekniikalla toteutettuja töitä, palapelejä, ryhmätyömobilet (Kuva 3). Opiskelijat osallistuivat pääsääntöisesti innokkaasti tekemiseen, mutta joukossa oli myös heitä, jotka suorittivat tekemisen minimaalisella innokkuudella. Joillekin riitti huitaisu sinnepäin, jotta sai kasattua pakollisen osaamispisteen opintokorttiinsa. Joillekin opiskelijoille opintopisteitä kertyi runsaasti.

Kuva 2. Savitöitä kuivumassa Kuva 3. Kattokruunu-mobile Kuva 4. Raakapolttettuja savitöitä

Erilaiset helmi- ja pujottelutyöt valikoituivat menetelmiksi siitä syystä, että TUVA-luokan kaappeihin oli kertynyt edellisvuosien materiaaleja, joita oli mukava hyödyntää. Usein kasasin luokan työpöydälle erilaisia astioita ja laatikoita, joista löytyi materiaaleja. Oli hienoa seurata opiskelijoiden luovuutta ja ideointia mitä materiaaleista voisi saada aikaan. Hyvin usein nämä erilaiset ”jättemateriaalit” olivat jonkun toisen osaston tarpeettomia. Kestävää kehitystä, kiertotaloutta ja kierrätystä parhaimmillaan.

Opiskelijoiden oli siis mahdollista itse luovasti ideoida mitä materiaalia halusi käyttää. Usein yksi opiskelija keksi jonkin idean, lähti toteuttamaan sitä, ja muut opiskelijat tulivat perässä. Minusta tämä toiminta oli loistavaa. Tein itse myös malleja erilaisista materiaaleista pöydälle. Heitin ajatuksia ilmaan mitä voisi mistäkin materiaalista tehdä, laitoin videoita pyörimään valkokankaalle, jossa taiteilijat työstivät töitään. Alustin keskustelua tekniikasta. Tein itsekin opiskelijoiden vieressä jotain aiheeseen sopivaa keskustellen samalla kevensin tunnelmaa ja ohjailin keskustelujen suuntaa.

Kun teimme erilaisilla taidelähtöisillä tekniikoilla töitä talven aikana, erottui hyvin selvästi ”piirtäjien” joukko (kuvat 9, 10, 11 ja 12). Eli nuoret, jotka mielellään käyttivät kynää ja paperia. Usein he itse halusivat valita aiheen, mutta mielellään työn valmistuttua kertoivat mitä olivat piirtäneet. Harjoitus tekee mestarin – sanonta on totta. Ihan selvästi ne nuoret, jotka piirsivät lähes päivittäin, saivat helposti ideoita ja onnistuivat töissään. He halusivat usein mieluummin piirtää kuin kokeilla uusia tekniikoita, koska tiesivät mitä piirtäen saivat aikaan. Joukossa oli myös nuoria, jotka innostuivat muistakin tekniikoista, ja omasivat mm. kolmiulotteisen muovailun taidon.

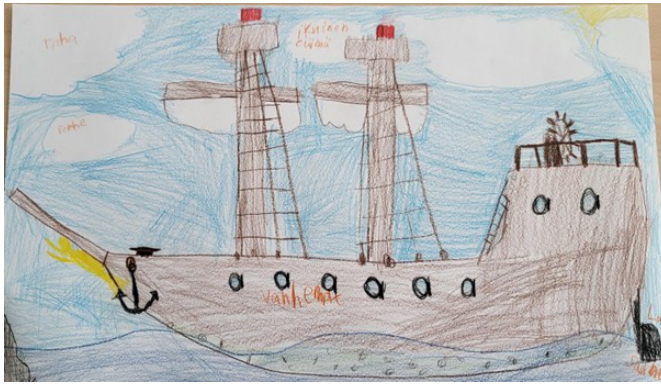

Kuva 9. Vapaa piirros

Kuva 10. Vapaa piirros

Kuva 11. Kesäkukkia

Kuva 12. Laiva-vahvuudet- ja heikkoudet

Kuva 13. Yksisarvinen

Taidelähtöisien menetelmien tekniikoissa oli piirtämisen ja maalaamisen lisäksi oli myös pienoismallien rakentamista, savitöitä, pajutöitä, palapelin tekoa, mobilen kasaamista, helmitöitä, sekatekniikkaa sekä väritystehtäviä. Tarkoitus oli, että olisi mahdollisimman monenlaiselle nuorelle jotain missä onnistuisi. Eräs nuori oli todella taitava pienoismallien kasaaja. Hänelle aihe oli tuttu, ja hän opasti muita nuoria tulkitsemaan ohjepiirroksia, työjärjestystä ja liiman käyttöä. Kun nuori saa neuvoa toista nuorta, tekee se todella hyvää hänen itsetunnolleen. Näissä tilanteissa pyrin pysyttelemään takaa-alalla havainnoimassa ja puuttumaan mahdollisimman vähän toimintaan.

Valitsin tekniikat monipuolisesti huomioiden erityyppiset toimijat. Kolmiulotteisuutta ja avaruudellista hahmottamista vaativia tekniikoita oli pienoismallit (kuvat 14 ja 15), pajutyöt sekä savityöt.

Kuva 14. Unisieppari

Kuva 15. Joulukuusi

Kuva 16. Maalattu valas ja korurasia

Värienkäyttöä ja värioppia tarvittiin, kun maalattiin kangaspohjaisille canvas-työkalulle peiteväreihin tai akryyliväreihin (kuva 13). Savityöt koristeltiin akryylimaalein (kuva 16) Onneksi koulun materiaalivarastossa oli vain perusvärejä, jolloin halutut värisävyt piti itse sekoittaa.

Helmitöissä ja mobilen rakentamisessa tarvittiin erityisesti sorminäppäryyttä ja silmän-käden-yhteistyötä. Piirustus oli mieluisinta suurelle osalle, ja siksi paperia ja kyniä olikin aina saatavilla (kuvat 17 ja 18).

Kuva 17. Vaiheessa oleva maalaus Kuva 18: ”Hyvä mieli ja paha mieli, tuossa sydän, tuossa keuhkot”

5.2 Jaksaminen ja toiminnassa pysyminen

Opiskelijan motivoituminen oli suoraan verrannollinen hänen kiinnostukseensa taidelähtöisistä menetelmistä. Ne opiskelijat, joille tekniikka oli tuttua, innostuivat. Ne opiskelijat, joille tekniikka oli uusi ja oudompi, innostuivat asiasta tahmeammin. Koska tavoitteeni oli saada kaikki ryhmäni opiskelijat osallistumaan toimintaan, piti välillä ”käydä kauppaa”. Uhkailu, kiristys ja lahjonta ovat jo klisee opettajakunnan keskuudessa. Näitäkin keinoja oli otettava käyttöön, jotta sai motivoitumattomatkin opiskelijat tuottamaan jotain. Taide ja kulttuuri -kurssi sisältyy TUVAn opintoihin, ja se on hyvä saada suoritettua jollain tavoin, vaikkakin minimaalisin keinoin. Tämä keino yleensä toimi.

Nuoret kertoivat, että kaikenlainen taidelähtöinen tekeminen rentoutti ja antoi aikaa ajatella asioita omassa mielessä. Kunhan vain ryhtyi toimintaan, imaisi se mukaansa. Nuoret kertoivat myös oppineensa uusia tekniikoita. Eräs nuori kertoi, että halua ehdottomasti hakeutua alalle, jossa tehdään käsillä. Taidelähtöinen toiminta oli vahvistanut hänen ajatuksiaan. Eräs toinen nuori taas kertoi, ettei halua missään tapauksessa hakeutua minnekään taidealalle, vaikka hänen suvussa on ammattitaiteilijoita.

Opiskelijoiden motivoituminen ja käynnistyminen toimintaan oli vaihtelevaa. Muutama opiskelija innostui kaikesta tekemisestä, ja muutenkin olisi halunnut tehdä kädentaitoja mieluummin kuin opiskella muuta. Toisaalta joukossa oli hyvin omaehtoisia opiskelijoita, jotka halusivat tehdä kaiken itse omalla tavallaan, eikä ottaa neuvoja vastaan. ”Minä osaan jo, tiedän kuinka pitää, mummo on kertonut.” Todella rasittavaa oli koettaa ujuttaa uusia asioita tai korjata väärää työskentelytapoja. Oma filosofiani on hyvin vahvasti se, että kun tehtävä on annettu ja tekniikka käyty läpi, en korjaa opiskelijoiden työtä, ellei se ole aivan välttämätöntä. Mielestäni opiskelijan luovuutta tulee kannustaa, ja mallin mukaan tehty työ, kopio, on itselleni melkein kauhistus.

Joukossa oli tietenkin myös päinvastaisia motivoitujia. Nuorissa piti herättää kiinnostus tehtävään, käydä neuvotteluja tai jopa kiristää ”et saa TUVA-opinnoista Kädentaito-merkintää, jos et tee mitään.” Kuinka saada nuori innostumaan, jos unta on 2 tuntia yössä, aamupala jäänyt väliin, eikä mikään muu innosta kuin omalla puhelimella oleminen? Hyvin usein juttelimme ensin kuulumisia, miten edellinen päivä on mennyt, onko lähipäivinä jotain merkittävää tulossa. Saatoimme keittää myös kahvit luokassa olevalla kahvinkeittimellä, ja pikkuhiljaa nuori käynnistyi.

Onko pakko tehdä savitöitä? Tarttuu käsiin! Nää hanskat on rikki! Hyi jumalauta onks nää mun hanskat rikki, v.... nää on rikki!

Mä en haluu neuvoja, kun teen tämmöistä
Mä haluan kaikki neuvot

Miks ilmakuplat pois savesta?.Mitä mä nyt teen? Mä en oo suunnitellu...Tää on lumipallo. Enkä kaiverra sisusta. V.... mä en sitä mitenkään s.....a tyhjennä. Teen lumiukon. NO NYT MENI MOTI. Ollutta ja mennyttä. En tee enää

Toiminnanohjauksen ongelma on hyvin yleistä osalla nuoria, mutta pieni alkuun auttaminen käynnistää itse toiminnan. Oma hiljainen tieto ja kokemus kuinka tilanteessa tulee toimia, on kehittynyt vuosien saatossa. Joskus saatoin vieressä tehdä omaa projektiani, jatkaen samalla jutustelua. Toiminnasta motivoituneita opiskelijoita oli suurin osa, mutta joukossa oli myös opiskelijoita, jotka eivät olisi halunneet tehdä mitään. Heidän kanssaan käytiin kauppaa: ”Teetkö ytoja vai savitöitä? Kumpaa?” Tai ”Piirrätkö vai teetkö mieluummin savitöitä”.

Keskustelu nuoren kanssa on muutenkin ehkä se tunnin kaikkein tärkein asia. Opiskelijan on tärkeää tulla huomatuksi. Erään kollegani kanssa keskustelimmekin kerran siitä, että nuoren kanssa toimiessa ”se kolmas on kaikkein tärkein”, eli toiminnan ohessa kaikesta puhuminen (Mikkonen, 2025). Nuori on paikalla, minä olen paikalla ja teemme näennäisesti jotain käsillämme. Tärkein itse asiassa on kuitenkin yhteys, keskustelu, jonka aikana rakennetaan luottamusta nuoreen, suunnitellaan tulevaisuutta, mietitään arkielämän asioita ja elämänhallinnan onnistumista. Olen hieman laajentanut tätä ”kolmatta” osapuolta ryhmätoiminnassa. Eli kun pieni ryhmä nuoria työskentelee esimerkiksi savitöiden kimpussa, puhe rönnyilee aiheesta toiseen ja nuoret kommentoivat toistensa ajatuksia ja antavat toisilleen ideoita. Olen itse tilanteessa kuulolla, ja hieman ohjailen puhetta sopiviin aiheisiin. Nämä keskustelut olen kirjannut ylös, ja käytän niitä analyysissäni.

Usein se, että nuorelle antoi aikaa aamulla herätä ja orientoitua uuteen koulupäivään, tuotti vaikutuksen. ”Hengitä rauhassa heti ja ala sitten hommiin” oli onnistuneempi kuin välitön käsky toimintaan. Myös mahdollisuus valita tekeminen ”Teetkö mieluummin ytoja vai savitöitä?” antoi nuorelle mahdollisuuden vaikuttaa toimintaansa.

Yheltä menin nukkumaan. On niin paskaa. – Miks menit niin myöhään? – Koska kaverit pelas niin pitkään. – Pitiks sun olla siel samaan aikaan kuin kaverit? - Piti. No kun ne on mun ”badis”. – Onks ne koulussa? -On. Ne käy koulua kuten minäkin. -Onko niillä samanlainen päivä kuin sulla? -Paskempi. Ne asuvat kaukana. Pelattiin Ford Nightia. – Tiesikö sun vanhemmat, että sä pelaat? – Ne tuli sanomaan mulle että pitää mennä nukkumaan. VOI ...piip... KUN PITI PELATA NIIN MYÖHÄÄN! – Oliks edes hyvä peli? Oli se hyvä peli, kun ne pelas sitä. Mä olin niiden kanssa pelaamassa siinä pelissä. Ei se oo mikään roolipeli vaan semmonen missä tapetaan toisia pelaajia. Se on ihan autistinen. – Mitä se autistinen tarkoittaa? – Semmonen yhtä paska. En jaks. No miten sä sit maltoit pelata sitä jos se oli paska peli? – No koska ne kaverit pelas sitä ja niitä vastaan pysty pelaa. – Mitä sä meinaat nyt sitten kun menet kotiin, otatsä päikkärit? – Taidan ottaa White Monsterin. Nukun päikkäreitäkin, oisko neljä tuntii. – Älä nuku niin paljon.. – Kyllä mä pystyn nukkuu myös yöllä. – Nukutsä bussissa matkalla kouluun? – Mä nukun bussissa. - Olis hei ihan kiva, jos jaksaisit tehdä pikkasen matikkaa, kun oot ton kahvin hörpänny. - En mä pysty miettimään mitään. Mä piirrän.

Kun havainnoin työskentelyä, mielenkiintoni kohdistui erityisesti työn lomassa käytyihin keskusteluihin. Aiheita tuli valtavasti. Opiskelijoilta pulppusi asiaa, mielipiteitä vaihdettiin,

kommentteja heiteltiin. Välillä johdattelin keskustelua ammatillisiin, elämänhallinnan ja arkielämään liittyviin aiheisiin. Kysyin esimerkiksi, miksi opiskelija valitsi juuri sen aiheen, mitä haluaisi osata tehdä, onko aikaisempaa osaamista kyseisestä tekniikasta. Perhesuhteista keskusteltiin, seurusteluasioista, kehonkaavasta, laihduttamisesta, ympäröivästä yhteiskunnasta, maailman tapahtumista, omasta elämäntilanteesta ja ammatinvalinnasta (Kuvat 19, 20, 21 ja 22).

Uskotteko, että on olemassa toinen todellisuus?

En usko siihen, mutta kuoleman jälkeen on jotain. Syntyykö ihminen uudestaan?

Mä uskon siihen, että ihminen pystyy syntymään uudestaan

Lapsesta asti oon nähny asioita ja kuullu asioita. Mutta en mä yleensä kenellekään mainihe noista. Intuitio, 6.aisti

Haluun saada tän palapelin valmiiks (1000 palaa). Tää rentouttaa. Ajattelen omia asioita samalla.

Täällä ei tällä hetkellä oo mitään huonoa, koska kaks henkilöä, jotka tarkoitettu suojelemaan muita. Sinulla on joku ja minulla on joku. Sulla on joku suojelushenkilö. Se näkyy silmänurkasta.

En ajattele mitä teen, kädet tekee, välillä aattelee kaikkee samalla

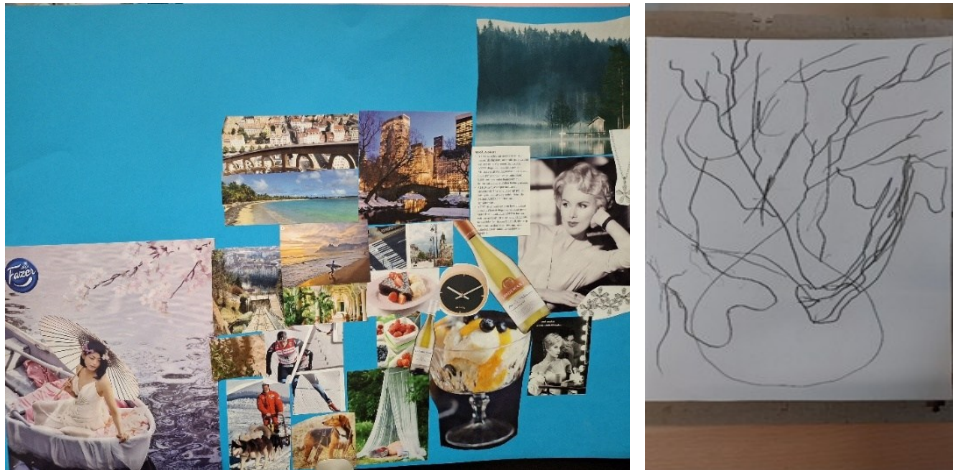
En voi asua asuntolassa, en voi nukkuu vieraassa paikassa, jos on vaan uusia ihmisiä. Vaikka se olis kasvamista. Sitten kun joku ala kiinnostaa tarpeeksi paljon, niin asuminen onnistuu.

Tässä mä vaan mietin lapsuutta. Tuossa mietin kesälomaa.

Kissatauluja tehdessä keskityin van tekemiseen. En miettiny mitään.

Mä teen päitä tai kasvoja. Laitoin niille semmoisia silmäsuojia ja katsoin, miten se ampui siitä läpi siitä silmäsuojasta. Joo, mä haluan tehdä kokonaisen pään!

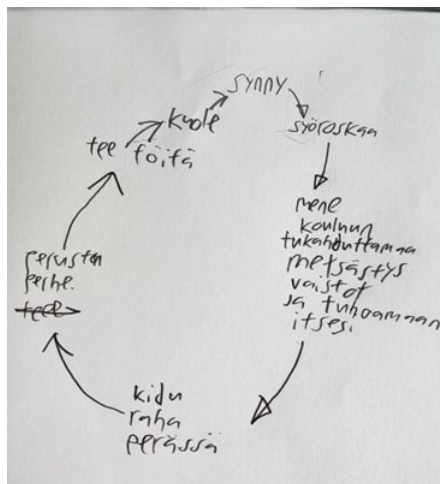
Koulussa on kiva tehdä käsillä, maalata, piirtää savityöt. Kerran olin pois.

Kuva 19. Kollaasityö kiinnostuksen kohteet   Kuva 20. Vapaata kynän kuljettelua

Välillä opiskelijoitten keskustelu oli hyvin kiivasta, ja minun oli oltava valppaana johdattelemaan aihetta väljemmille vesille. Jokainen opiskelija omaa oman mielipiteensä, ja toiset ovat hyvin kärkkäitä puolustamaan omaansa. Pieniä riitoja syntyi näkemyseroista, ja välillä meteli nousi korviahuumaavaksi. Silloin piti puhalttaa peli poikki aika tiukasti ja ohjata keskustelu takaisin turvallisempiin aiheisiin. Opiskelijat ovat myös ennakkoluuloisia toisiaan kohtaan. Pelottaa, jos joku näkee omaan itseän.

Mene kouluun tukahduttamaan itseä, vanhemmat käskää. Mä oon nyt täällä, olisin voini jäädä kotiin tekemään jotain. Metsästäisin ja kalastaisin. Mun pitää odottaa, että kesäloma alkaa. Kidut rahan perässä, kaksikymppisenä opiskelijana ja käyt surkeissa töissä, sitte sä löydät tytön tai tytö pojan, perustaa perheen. Ei oo minkäänlaista pointtia siinä, että sun lapsi tekee sen saman p...n uudelleen, elää saman kaaren mutta vielä pahempaan.

Kuva 21. Elämän kierto

Kuva 22. Kollaasityö itselle tärkeitä asioita

Kun paikalla on erityistä tukea tarvitsevia nuoria, ja useimmilla on puutteita sosiaalisissa taidoissa, on heitä ohjattava hyväksymään ja ottamaan huomioon toistensa erilaisuutta. Nuori ei välttämättä näe omaa asenteellisuuttaan tai omia puutteitaan tai omaa käytöstään suhtautumisessa toisiin opiskelijoihin. Juuri toisen kohtaaminen ja hyväksyminen ovat mielestäni TUVAn koulutuksessa haasteellisinta. Sosiaaliset- ja vuorovaikutustaidot ovat luontevia integroida opetukseen tehdessämme taidelähtöisiä töitä. Oma tavoitteeni on luoda turvallinen tila, jossa opiskelijat keskustelevalle työskentelyn lomassa, pysyä itse taustalla tarkkailemassa tilannetta, toivoen opiskelijoiden keksivän itse ratkaisut pulmatilanteisiin, mutta puuttua tilanteeseen välittömästi, mikäli tilanne sitä vaati.

5.3 Onnistumisia, epäonnistumisia ja hyötyjä

Suurin osa nuorten töistä onnistui. Ne työt, jotka epäonnistuivat, löytyivät revittyinä roskakorista. Nuori ilmoitti, ettei jaksa tehdä. Ettei tekeminen kiinnosta. Itse toiminnan lisäksi tärkeäksi kohosi keskustelut erilaisista aiheista. Nuoren osallistuminen toiminnan lomassa keskusteluihin ajankohtaisista aiheista ja tulevaisuudesta (kuvat 20, 21, 22 ja 23) sekä oman elämän suunnasta TUVAn vuoden jälkeen.

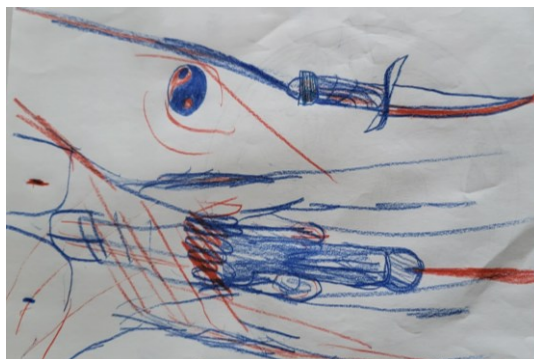
Olen itse vuosien ajan vastaanottanut TUVAn opettajana näitä aloilta putoavia ja alan keskeyttäneitä opiskelijoita. Kun heiltä on kysynyt syytä keskeytykseen, on useimmilla vastauksena: "Valitsin väärän alan" tai "Ala ei ollut ollenkaan sellainen kuin olin kuvitellut sen olevan". Useiden vuosien ajan on opettajakunnan keskuudessa mietitty keinoja ehkäistä keskeytyksiä. Erilaisia kehittämis- ja koulutuspäiviä on ollut vuosien ajan teemalla "Opintojen keskeytykset minimiin". Taidelähtöiset opiskelutekniikat yhtenä menetelmänä on vartenotettava keino keskeytysten ehkäisyssä.

Oli huikeata nähdä nuoren onnistuminen työssään. Tuuletus tuli suoraan sydämeistä. Työ haluttiin antaa lahjaksi sukulaiselle. Nuori aloitti uuden samantapaisen työn työstämisen. Työ sai jäädä näyttille pöydälle kuivumaan tai taululle muitten näkyville. Ilmassa väreili onnistumisen havinaa, ja hyvä tunnelma. Onnistumisia nuoret harvoin sanallistavat. Harvoin kuulee nuoren suusta: "Tämä meni hyvin" tai "Tulipa hieno". Positiivista palautetta on vaikea ottaa vastaan, vaikka se tekisi niin hyvää itsetunnonlelle sekä itsetuntemukselle, se, kun toiset huomaavat onnistumisen ja antavat palautetta.

Vastaavasti jos jokin meni pieleen, työ lensi roskiin revittynä. Työ saattoi jäädä kesken, tai nuori halunnut enää palata sen tekemiseen (kuvat 23, 24 ja 25). Työ jäi roikkumaan ikkunalle hylättynä, sitä ei haluttu viedä minnekään. Kun nuori mielestään epäonnistui, ei auttanut, vaikka vieressä koetti kannustaa koettamaan uudelleen, ei ainakaan samana päivänä. Tällöin nuori linnoittautui peränurkan penkkiin jalat pöydällä huppu päässä kaivaen kännykän esiin. Yleensä annoin hänen hengähtää hetken ennen kuin menin viereen keskustelemaan, mikä on fiilis ja mitä voisi seuraavaksi tehdä.

En jaksa tehdä. Ihan pieleen meni.

[Revitty piirustus lensi roskiin.]

Kuva 23. Pieleen mennyt Piru

Kuva 24. Vapaata assosiointia

Kuva 25. Pahan mielen purku

Meillä kaikilla on valtavasti voimavaroja ja vahvuuksia, joita emme ole välttämättä tunnistanee elämän varrella kovin hyvin. Näitä vahvuuksia ei ole otettu tehokkaasti käyttöön. On opittu huomaamaan enemmän mitä osataan ja mitkä asiat eivät onnistu helposti ja hyvin. Tämä ohjaa usein valintoja. Erityisesti neurokirjon tyyppin henkilöillä. Jos nuori on saanut negatiivista palautetta, itsetunto on heikentynyt ja hän saattaa alkaa ajatella ja käyttäytyä negatiivisen ominaisuuksien ja palautteen leimaamina. Positiivisella pedagogiikalla keskitytään myönteisiin kokemuksiin, voimavaroihin ja vahvuuksiin. Positiivinen psykologia ja kasvatuksen toimivat käytännöt yhdessä toimivat loistavasti erityisopetuksen tukijalkana taidelähtöisessä toiminnassa. (Niskanen & Jussila, 2024).

Kun kääntää savityötä levyn kanssa, sen joka kohdalta maalattua.

Voi ...piip... tää on jotain akryylimaalaa

Ei tarvitse lakata. Ota pensselistä kynäote, tulee parempi jälki. Ota rauhallisella otteella, kuin huulipunaa laittaisit. Nyt olisi meikkaajia, neuvoja vieressä.

Tähän tulee kulmakarvat. Ruskea ei ole ihonväri. Ruskea ja musta väärä

ihonväri. Valkoiset parhaita (->provosoi!) Musk on maailman rikkain mies. Tästä tulee meksikolainen tyyppi.

TUVA-vuodesta on ollu hyötyä, uskaltaa tehdä mitä haluaa. Ennen pelkäsi, että onko niitä voimia oikeasti tehdä sitä hommaa. Menee hirveesti voimia kun on ihmisten ympäröimänä.

Hyvä olo tulee, jos tekee jotain ja onnistuu ite jossain, jos saan purkaa sen vihan siihen piirustukseen.

Taiteen tehtävä on luoda ihmettelyä ja nautintoa ja saada aikaan ajatuksia missä maailma menee.

5.4 Ohjauksen ja opettamisen mahdollisuudet ja haasteet

Taidelähtöisen tekniikan ohjaaminen vaatii ohjaajaltaan epäonnistumisen sietokykyä. On osattava antaa aikaa nuorelle käynnistyä toimintaan. Ei saa hiillostaa, hengittää niskan tai hoputtaa. On keksittävä keino kuinka nuori aivan kuin itsestään käynnistyy toimintaan. Nuoren on hyvä antaa valita itse toiminta: kumpaa haluaisit tänään kokeilla...? On oltava hienotunteinen nuoren tuotosta kohtaan, ja mietittävä tarkoin palautteen sanat. Mieluummin kannustava kuin arvosteleva. On annettava nuoren itse kertoa työstään, eikä itse tulkittava tuotosta. Erilaiset taidelähtöiset menetelmät ovat loistava lisä valmentavan koulutuksen menetelmäpakkiin.

Ohjaaja mahdollistaa pienryhmätaian syntymisen. Hän vie ryhmää määrätietoisesti eteenpäin, motivoi ja tarjoaa jatkuvasti uusia haasteita. Keskeisiä pienryhmän piirteitä ovat avoimuus, yhteenkuuluvuus ja turvallinen, luottavainen ilmapiiri, joiden ylläpitäminen on pitkälti ohjaajan harteilla. (Ståhlberg, 2019)

Oma pedagoginen tavoitteeni erilaisten luovien tekniikoiden ja taidelähtöisten menetelmien työskentelyssä on opiskelijan oma luovuus ja sen löytyminen. Koetan mahdollisimman vähän ohjata opiskelijaa toivoen hänen keksivän itse esimerkiksi aiheen työilleen. Teknisissä asioissa tietenkin neuvon alkuun. Mallista kopioiminen on itselleni se viimeinen vaihtoehto, mutta olen joutunut antamaan periksi sille, että jollekin opiskelijalle mallista piirtäminen esimerkiksi on ainoa mahdollisuus toiminnalle.

Sutela (2017) toteaa Taide ja hyvinvointi Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen - artikkelissaan esiin nostettuun ammattilaisten koulutuksen puutteeseen. Tutkimuksissa paljastui, että taidetoimintaa ohjaavien henkilöiden koulutuksen tulisi antaa parempia valmiuksia kohdata vammaisia sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöitä.

Omassa toiminnassani oppituntien aikana koetin luoda suvaitsevan ja vapaan ilmapiirin, rennon toiminnallisuuden tunnelman taidelähtöisten menetelmien avulla. Tärkein tavoitteeni oli työskentelyn aikana opiskelijoiden vapaa keskustelu eri aiheista. Johdattelin keskustelua mutta annoin jokaiselle tilaa. Koetin saada opiskelijat osallistumaan keskusteluun. Järjestin ryhmähaastattelun, jossa kysyin taidelähtöisestä työskentelystä ja sen vaikutuksesta. Nämä keskustelut muodostivat tutkimusaineiston, jota analysoin. Tallensin aineiston mustakantiseen vihkooni. Otin apuun puhelimen sanelutoiminnon, jolla äänitin keskustelut, jotka litteroin.

Opinnäytetyön aineisto tuotti tietoa erilaisista vaikutuksista nuoren itsetuntemuksen kehittymiseen. Nuoret kertovat, miten taidelähtöisten menetelmien aikana he saivat rauhassa miettiä tämänhetkistä elämäänsä sekä tulevaisuutta. He kertoivat ajatuksiaan ympäröivästä maailmasta ja elämästään, haaveistaan ja toiveistaan. Pienenä ryhmänä nuoret tulivat kuulluiksi. Aikuisella (opettaja) oli heille aikaa kuunnella ja vastata kysymyksiin. Nuoret keskenään pohtivat nuoren elämää, siinä esiintyviä vivahteita, ja kommentoivat toisiaan.

Ryhmässäni oli kahdenlaisia nuoria: osa innostui heti toiminnasta, alkoi itse ideoida, ja keskittyi toimintaan. Toinen osa olivat he, jotka tulivat myöhässä tunnille, ja joiden motivoituminen ja orientoituminen toimintaan oli hyvin vaivalloista. Kaikenlaista muuta tehtävää keksittiin, ettei olisi tarvinnut käynnistyä ohjattuun toimintaan. Toisaalta se muu toiminta ei kuitenkaan innostanut ja lopulta nuoret istuivat jalat pulpetilla keskittyen räpläämään puhelinta. Heidän motivoimiseensa sai puhua kuin Runeberg, kiristyslahjonta- uhkailu- kasvatustodia käyttäen.

Miksi keskittyminen ja toimintaan käynnistyminen on niin hankalaa? Miksi kaikki pitää saada ohi niin nopeasti? Mihin meillä on niin kiire, että sutaistaan nopeasti jotain ja sitten käytetään hurjasti aikaa puhelimen selaukseen? Puhelin onkin vihonviimeinen asia juuri tällä hetkellä. Opetushallitus on laatinut perusopetusta varten lain, joka antaa opettajille oikeuden kerätä oppituntien ajaksi puhelimet pois oppilailta. (Opetushallitus, 2025)

Toisen asteen opiskelijat käyttävät usein puhelinta tiedonhankintavälineenä opiskelutehtävissä, mutta hyvin usein eksytään toiminnan seurauksena viihdekäyttöön. Olen sallinut opiskelijoilla puhelimen käytön, jos he odottavat tärkeää puhelua tai jos puhelimen kautta kuulokkeilla kuunneltu musiikki auttaa opiskelijaa keskittymään opiskeluun. On tietenkin nuoria, jotka käyttävät väärin tätä sallittua toimintaa, mutta opettajan on oikeasti hyvin vaikea puuttua näihin asioihin. En haluaisi olla järjestyspoliisi, joka vaan vahtii ja rankaisee jokaisesta rikkomuksesta. Koetan innostaa ja motivoida opiskelijaa itse toimintaan, jolloin puhelin jäisi toiselle sijalle ja huomioimatta.

Jokainen opiskelija haluaa kerätä TUVAn aikana osaamispisteitä, ja Kädentaidot on myös yksi arvioitava oppiaine, tosin hyväksyty - hylätty asteikolla. Usein opiskelijan sai käynnistettyä toimintaan kiristäen juuri tällä tavoin. Tosin usein itse työ, jonka opiskelija teki, oli hyvin nopeasti kokoon kyhätty, mahdollisimman yksinkertainen ja nopeasti valmistunut.

Mistä tiesin, että nuoren työ onnistui? Työ jäi näyttille pöydälle. Se ei lentänyt rypistettynä roskakoriin. Siihen kirjoitettiin nimikirjoitus. Se tuotiin nähtäväksi, ja siitä kerrottiin. Eräs nuori innostui maalaamaan ideoitaan taulupohjille, maalasi 9 työtä, piti ”myyntinäyttelyä” ja koetti kaupata töitään henkilökunnalle.

Ihan ....piip..... aamu. Voin piirtää.

Oletko miettinyt, että koska tykkäät piirtää, että joku sellainen ala Tuvan jälkeen voisi sopia sinulle, jossa vois hyödyntää piirustustaitoa?

Mua ei kiinnosta sellainen. Mä haluan vartijaks. Niiden ei tarvii piirtää mitään. Ja mua kiinnostaa turvallisuusala. Vartijan ei tarvii olla kaksimetrinen. Jos joku tulee päälle niin se hakkaa sen patukalla. Haluan tietää, että testaako ne heti, mua, sen psykologin testin kun haen turvallisuusosalalle

Mä haluan mennä Formuloihin töihin varikolle, Mediahommiin, Tiktok, Instagram...kisojen jälkeen kuskin viereen. Talven aikana varmistuu.... En oo vielä käyny formuloissa, mutta nyt mennään talvella Italiaan. Meinaan päästä lähelle varikkoa.

Paras hyöty kun saa rauhassa miettii. Kun tulee olo ettei tiä mitä tekee, niin menee TUVAlle miettii, minne hakisin. Kädentaidon jutut auttaa keskittymään

ja ajatus kulkee. Oon miettiny että voisinko tätä tehdä esim. työkseni vai olisiko tää enemmän harrastus.

Tää vuosi on ollu maailman paskin vuosi. Tylsä paska vuosi, lisääika. Olisin voinu olla pummimassa. Heti samantien töissä.

Oon löytäny paikan, minne haluan mennä opiskeleman. Se tuntuu omalta. Työharjoittelun aikana selvisi.

Ohjaaja luotsaa ryhmää eteenpäin tuntosarvet äärimmilleen viritettynä: etenee suunnitelmallisesti, mutta kykenee reagoimaan ryhmässä tapahtuviin yllättäviinkin ja ennalta suunnittelemattomiin muutoksiin. Ohjaajan tärkein työväline on hänen persoonallisuutensa. (Ståhlberg, 2019) Ohjaajan elämänhistoria, elämäntilanne, koulutus- ja työkokemustausta sekä asennemaailma sanelevat pitkälti hänen toimintakykynsä ja taitonsa ohjaajana.

Enää ei puhuta opettamisesta sen sijaan puhutaan oppimiseen ohjaamisesta. Tietoa ei kaadeta kannulla oppijan päähän vaan kannustetaan hakeman itse tietoa ja kokeilemaan. Itseohjautuvuus oli vuosisadan alussa uusi suuntaus. Mielestäni mestari-kisälli-malli on kuitenkin paras tapa oppia ainakin uusi tekniikka. Tämän jälkeen kannustetaan opiskelijaa itse ideoimaan ja toteuttamaan töitä. Tietenkin on poikkeuksia, joku tarvitsee selkeän mallin ja ohjeet, toiselle riittää pieni vinkki. (Kaismala-Makkonen 2005)

6. Opiskelijoiden haastatteluiden tulokset

Keväällä tein opiskelijoille ryhmähaastattelun, jossa kysyttiin, miten opiskelijat kokivat taidelähtöisten menetelmien vaikuttaneen itsetuntemuksensa kehittymiseen ja ammatinvalintaan. Haastattelua varten minulla oli kysymyksiä kahdessa eri monisteessa, joita käytin (liite 4 ja liite 6). Suluissa on vastausten määrä.

Kysyin opiskelijoilta, **mitä seuraavista tekniikoista hän oli kokeillut TUVA-vuoden 24–25 aikana.**

(7) opiskelijaa oli kokeillut piirtämistä, viisi (5) maalausta, seitsemän (7) kollaasitekniikkaa, neljä (4) pajutöitä, kuusi (6) savitöitä, neljä (4) helmitöitä, neljä kokosi (4) palapeliä, yksi osallistui yhteiseen Mobile/tilateoksen tekoon, kaksi (2) teki koottavia, yksi (1) virkkasi ja yksi (1) teki Taide ja Kulttuuri ytoja (kirjallisia) ja yksi (1) kertoi pelanneensa tietokoneella.

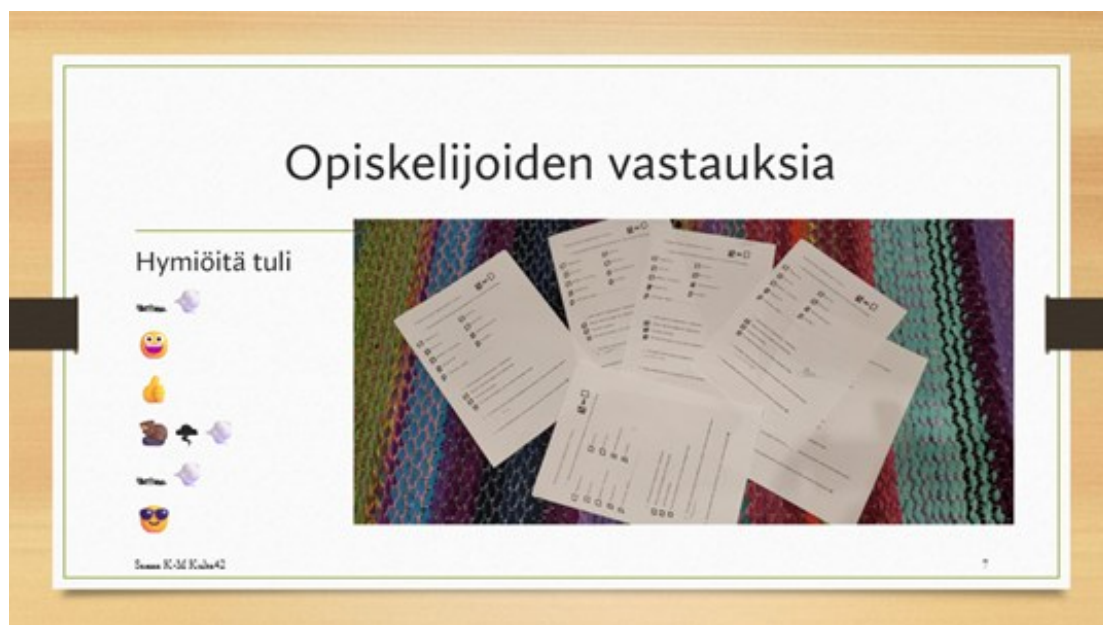
Seuraavaksi kysyin, **miten opiskelija oli keskittynyt työskentelyyn ja tekemiseen?**

Neljä (4) opiskelijaa sanoi, että mikään ei häiritse, kun työskentelee. Kolme (3) opiskelijaa sanoi, että tarvitsee työrauhaa. Neljä (4) opiskelijaa sanoi, että tarvitsee motivaation, jotta ryhtyy tekemään mitään.

Kolmannella kysymyksellä **kysyin toivomuksia, mitä taidejuttua tai kädentaitoa opiskelija haluaisi tehdä vielä kevään aikana?**

Opiskelijat vastasivat: Ei mitään, piirustusta, lasimaalausta, En tiää, palapeliä, en tiää vielä. Vastauksen sain kuudelta (6) opiskelijalta.

Neljännän kysymyksen tavoite oli **lähettää minulle whats up:illa hymiö**, kun opiskelija oli vastannut kysymyksiin (kuva 27).

Kuva 26. opiskelijoiden vastauksia ja hymiöitä

Whats up -hymiöissä käytin Luotain -itsehavainnoinnin tapaa, jonka avulla haetaan kohderyhmän näkökulmia sekä empaattista lähestymistapaa työskentelyyn. Menetelmässä

asiakas itse havainnoi ja dokumentoi annettujen apuvälineiden avulla omaa ympäristöönsä, toimintaansa ja ajatuksiaan. Kyseessä on asiakkaan omakohtaisten havaintojen välittämistä mukaan suunnitteluprosessiin – kehittämistyöhön. (Niemelä, 2024) Puhelimella sai ja piti nyt vastata. Opiskelijoilta tuli vastaukset todella nopeasti.

Aku-tunne/fiilispalautetta naamoilla tuli kahdeksalta (8) opiskelijalta: Tärähtänyt-olo, Ilahtunut-olo, Suruinen-olo, Äreä olo, Hyökkäävä-olo, Haikea-olo, Hämmästynyt-olo, Iloinen-olo. Hyvin erilaisia hymiöitä. Ehkä opiskelijat valitsivat kuvallisesti mielenkiintoisimman hahmon, lukematta kuvailevaa sanaa. (liite 5)

Kakkosmonisteessa kysyin opiskelijoilta: **Mitä tarkoittaa taidelähtöiset menetelmät?**

Vastauksena tuli: Kädentaidot, Kädentaidot/Maalaaminen/virkkaaminen/savityöt /musiikki/patsaita/ piirtäminen, Lähtee taiteesta, Tekee, Luovia töitä, Luovat työt, Korjaaminen, ..., Savityöt/piirsin/maalasin, En ole Käsityöihminen mutta olen askarrellut joulukoristeita, joita en halua viedä kotiin, vaikka yläasteella vein. (10 vastausta)

Opiskelijat ymmärsivät Taidelähtöiset menetelmät käsillä tehtäviksi töiksi. Ei kuitenkaan kirjoittamiseksi. Haastattelun aikana useat kuvasivat taidetta ja luovuutta samanlaisilla sanoilla.

Kysyin opiskelijoilta: **Mitä tarkoittaa itsetuntemus?**

Vastauksia tuli seuraavasti: Tunnet itsesi, Tietää mistä tykkää tai ei tykkää, Tuntee itsensä, Miten tunnet itsesi, Tunnet itsesi, Tietää ja ajattelee muutakin kuin itseä -> oikea/väärin, Kädessä on tuntoa, Tiedät mistä tykkäät ja nautit, Ravintola-ala, Älä ole itsetuhoinen, Tee asioita joista tykkäät /, Tietää mitä haluaa elämällään tehdä jonkinlaisia unelmia ja suunnitelmia, tietää millainen on ihmisenä ja voimavarat ja jaksamisen (10 vastausta)

Itsetuntemuksesta opiskelijat kertoivat omin sanoin. Kun hieman avasin sanan merkitystä haastattelun aikana, ymmärrys lisääntyi. Kuitenkin syvempi analysointi itsen tuntemiseen on tälle kohderyhmälle vaikea. Vanhimmat opiskelijat ymmärsivät ja kuvasivat itsetuntemusta syvemmin kuin nuorimmat.

Kysyin opiskelijoilta: **Miten itsetuntemus voi kehittyä?**

Vastauksia tuli: Opiskelemalla itseäsi, Tekemällä asioita, joista pidät,

Treenaamalla/kasvamalla tekemällä asioita, joista pidät, Oppii tuntemaan itseä paremmin, Kokemus jos on pakko pakottaviin niin pitää, Tutustua itseensä, tietää uusista aloista ja mitkä alat kiinnostaa itseä, Tee asioita, joista tykkäät, Opiskele itseäsi löytämällä asioita, joista tykkää, teet mitä mietit, tekemällä asioita. Ei masenna niin paljon kuin yläasteella, mieliala paranee, voi oppia uusia asioita, kuuntelet itseä ja sanot miksi on tämmönen, ennen en uskaltanut sanoa (8 vastusta)

Neljä (4) opiskelijaa kuvasi itsetuntemusta, että tuntee itsensä: opiskelemalla itseä, oppii tuntemaan itseä paremmin, tutustuu itseensä ja tietää uusista asioista mitkä alat kiinnostavat itseä, opiskelee itseä löytämällä asioita, joista tykkää.

Kysyin opiskelijoilta: **Miten itsetuntemusta voisi kehittää tekemällä kädentaidon juttuja? / Oletko oppinut jotain itsestäsi tekemällä taidejuttuja?**

Vastauksia tuli seuraavasti: Olen hyvä kädentaidoissa, Joo 👍, En ole, voi oppia uusia asioita: piirrän, maalaan, raa-an kananmunan syöminen, Savityö - piirustus- maalaus – vasen aivopuolisko, Ajatukset pois, Ajattelemalla asioita samalla kun tekee, Mieli rauhoittui tehdessä, Jatkosta ajatuksia (haluaisin muitten ihmisten luo pois perhekodista), On, mielenrauhaa hyvä, kun saa tehdä käsillä, Käsillä tekemistä mieluummin kuin kopissa istuminen ei toimistohommia, korjasin auton. Tutustua itseensä Tuvan aikana, mistä tykkää ja mistä ei. Täällä ei kukaan hoputa, että keksi nyt ala. 6lk:sta asti on kysytty, että mikä sinusta tulee. Olen saanu miettiä omaa elämäni ihan rauhassa ja ajatuksissani pyöriä samalla kun teen taidejuttuja. Uppouduin tekemiseen ja aivot rentoutuivat. Tässä vaan mietin lapsuutta. (11 vastausta)

Opiskelijat kuvasivat itsetuntemuksen kehittymistä tekemällä kädentaidon asioita seuraavasti: olen hyvä kädentaidoissa, mieli rauhoittuu tehdessä, ajatukset lähtevät pois, mielenrauhaa, mieluummin käsillä tekemistä kuin toimistohommia. Yksi ei mielestään ollut oppinut mitään. "En tykkää kirjottamisesta, tykkään tekemisestä. En pystyis istumaan jollain koneella koko päivää."

Osan kysymyksistä laitoin kysymyskaavakkeeseen, jonka jaoin luokassa. Opiskelijat harvoin palauttavat tunnilla jaettuja monisteita tai kaavakkeita, jos ne pitää käyttää kotona. Monisteet jäävät täyttämättä ja unohtuvat jonnekin matkalla. On siis varmempi saada vastauksia, jos niihin vastataan luokassa opettajan silmien alla. Lisäksi tein kysymyksiä joihin vastausten piti tulla whatsapp:n kautta. Opiskelijat käyttävät mielellään puhelintaan ja

lähes jokainen vastaa kysymyksiin, jos se on mahdollista puhelimella. Opiskelijat täyttivät ensin kysymyskaavakkeen itsenäisesti, jonka jälkeen kysymyksistä keskusteltiin. Näin kysymykset toimivat pohjana haastattelulle.

Vaikuttko taidelähtöinen toiminta muuhun arkielämän asioihisi?

Lähes jokainen haastateltava vastasi myöntävästi. Erilaiset kädentaidon tekniikat rauhoittivat mieltä, antoivat lempeästi armollisuutta herätä sydäntalven aikaan aamuun. Nuorten yksityiselämässä sattuu ja tapahtuu päivittäin kaikenlaista, live elämässä sekä somessa. Prosessointi näistä asioista tapahtui työskentelyn aikana. ”Aivot on saanu olla rauhassa ja ollu hyviä keskusteluja.”

Mitä tarkoittaa itsetuntemus? Miten sinun itsetuntemuksesi voi kehittyä?

Tämä kysymys oli jo kyselykaavakkeessa, ja useat vastasivat samoilla sanoilla kuin kaavakkeeseen: Opiskelemalla itseäsi, Tekemällä asioita, joista pidät, tuntee itsensä, Treenaamalla/kasvamalla tekemällä asioita, joista pidät, Oppii tuntemaan itseä paremmin, Kokemus” jos on pakko pakottaviin niin pitää”, Tutustua itseensä, tietää uusista aloista ja mitkä alat kiinnosta itseä, Tee asioita, joista tykkää. Lähden jahtaamaan mun unelmaa, taidejutut on auttanu.

Voiko itsetuntemusta kehittää tekemällä kädentaidon juttuja?

Vastaukset olivat myöntäviä. Itseä oppii tuntemaan tekemällä erilaisia asioita. ”Ilme kertoo, että nyt kekkasin, mutta en kerro”

Saitko selville vuoden aikana mitä haluat elämälläsi tehdä (yhteishaku)?

Tähän kysymykseen vastaukset olivat vaihtelevia. Joillekin opiskelijoille oli selkiytynyt ammatinvalinta-asiat ja yhteisvalinnan vaihtoehdot vuoden aikana. Työharjoittelun ja käsillä tekemisen myötä kahden opiskelijan jatko-opiskelun suunta vahvistui. Haastattelun aikana keskustelu elämän tarkoituksesta ja mitä haluaisi tehdä tulevaisuudessa hieman avasi mahdollisuuksia tulevaan. Eräs opiskelija siirtyi talven aikana alaan tutustumisen myötä varsinaiseksi opiskelijaksi alalle. Opiskelijan jatkoajatukset olivat hyvin paljon kiinni siitä, miten opiskelijan kanssa asiasta keskusteli. ”On selkiytynyt mitä teen, minne meen. Täällä ei kukaan hoputa, että keksi nyt ala, olen saanut miettiä omaa elämäni ihan rauhassa ja ajatuksissani pyöriä samalla kun teen taidejuttuja. Mistä tykkään ja mistä en, on vahvistunu

TUVAn aikana. Tietää mitä haluaa elämällään tehdä, jonkinlaisia unelmia ja suunnitelmia, tietää millainen on ihmisenä sekä voimavarat ja jaksamisen.”

6.1 Opettajakollegoille lähetetty sähköpostikysely

Lähetin sähköpostikyselyn Taidelähtöisten menetelmien käytöstä TUVAlla opetuksen tukena (Liite 7). Kysely lähti 27 tiimini kollegalle, jota työskentelevät TUVA-opiskelijoiden kanssa, mutta vain neljä heistä vastasi. Nämä vastaukset kuitenkin antoivat osviittaa siihen, miten TUVAn opettajat ja ohjaajat hyödyntävät taidelähtöisiä menetelmiä opetuksessa.

Kyselyyn vastanneet opettajat ja ohjaajat käyttivät erilaisia taidelähtöisiä menetelmiä vaihtelevasti oppitunneilla. Musiikkia käytettiin taustalla, kirjastosta haettiin kirjallisuutta, kuvallisia menetelmiä käytettiin luovan toiminnan tunneilla sekä vapaavalintaisesti ohjaajien pitäessä tunteja (Liite 9). Yhteenvedona tästä pienestä otoksesta voi todeta, että opettajan tai ohjaajan oma taipumus tai kiinnostus vaikutti taidelähtöisten menetelmien hyödyntämiseen opetuksessa.

Oma lukunsa on se, miksi vastauksia tuli niin vähän. Onko syynä se, että sähköpostia tulee nykyisin valtavat määrät? Onko syynä ajanpula, tai että asioita yksinkertaisesti unohtuu? En käyttänyt kyselyyn vastaamisessa mitään ”porkkanaa”, joka olisi houkutellut vastaamaan. En myöskään muistutellut vastaamisesta.

6.2 Yhteenvedo ja johtopäätöksiä

Aineiston analyysiä käytiin läpi laadullisen aineiston analyysin menetelmällä. (Tuomi & Sarajärvi 2018). Teemoitin samantapaiset vastaukset omiin ryhmiin. Jaoin aiheet ryhmiin: mitä näen, mitä opiskelijat sanovat, mitä ja miten opiskelijat tekevät, mitä kuulen. Tietämykseni opiskelijaryhmästä vaikutti siihen, miten tulkitsin ja analysoin havaintojani. Ymmärrän syyn opiskelijan toimintaan tai sanomaan asiaan, kun tunnen hänen taustansa. Monimenetelmäiseksi tutkimus kääntyi, kun yhdistin kysymysmonisteiden vastaukset ja haastatteluiden vastaukset.

Näin innostunutta työskentelyä, käynnistymisvaikeuksia, motivoitumisongelmia, toiminnanohjausongelmaa, onnistumisen kokemuksia ja iloa, pettymystä ja jopa kiukkua,

työn imua, sosiaalisuutta, vuorovaikutusta toisten kanssa, ystäväystymistä, toisen neuvomista, neuvojen vastaanottamista.

Opiskelijat kertoivat rehellisiä tunteuksia olotiloistaan, omia ajatuksiaan, ystävällisiä sanoja toisilleen, epäystävällisyyttä, haukkumista ja panettelua, yhteiskunnan oloista keskustelua, arkielämän asioiden pohdintaa, seurustelukuvioiden käsittelyä. Opiskelijat työskentelivät innostuneesti ja uppoutuen työhön, nopeasti, muutama niin nopeasti kuin mahdollista, koulupäivän jälkeen innostus jäädä työskentelemään.

Kuulin hyvin monenlaisia puheenaiheita laidasta laitaan, kypsiä mielipiteitä, ajankohtaisten asioiden pohdintaa, tämän päivän nuorten ajatusmaailmaa somesta, vertailua eri ikäluokkien ajatuksista elämästä maailmassa. Ryhmähaastatteluiden vastauksista löysin hyvin monenlaisia nuorten vastauksia kysymyksiin. Hyvin mielenkiintoista pohdintaa ja järkeilyä, sekä myös toisten neuvontaa vedoten omiin kokemuksiin ja tietoihin.

Tutkimustuloksena taidelähtöinen toiminta vahvisti opiskelijoiden itsetuntemusta. Ryhmähaastatteluissa opiskelijat perustelivat asiaa. Työskenteleminen taidelähtöisesti vapautti energiaa, poisti stressiä, ja antoi aivoille rauhallista tilaa ajatuksille. Toiminta vahvisti nuoren itsetuntemusta ja –luottamusta, ja sen avulla nuoret löysivät lisää vaihtoehtoja tilanteeseensa sekä vahvistivat omaa aktiivisuuttaan ja toimijuuttaan. Keskustelut tulevaisuudesta olivat tällöin hedelmällisiä, ja pohtimista elämästä oli paljon.

Taidelähtöisellä toiminnalla on ryhmäläisiä aktivoiva ja vahvistava merkitys, joita yhdessä tekeminen ja samanaikaisesti keskusteleminen ovat. Pienryhmämuotoinen toiminta parhaimmillaan tukee nuorta jatko-opintojen selkiytymisessä ja opiskelijaidentiteetin löytymisessä. Tuokioissa nuori voi turvallisesti jakaa ajatuksiaan ikätovereidensa kanssa ja kuulla muiden samassa tilanteessa olevien ajatuksia ammatinvalinnasta, jatko-opintosuunnitelmista tai itsenäistymisestä. (Ståhlberg, 2019)

Tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden henkilöllisyys oli suojattu. Opiskelijoiden nimet eivät esiinny työssä. Työskentelevän ryhmän havainnointi ja havaintojen kirjaaminen suoritettiin objektiivisesti. Vastaukset sulautuvat luetteloon, eikä vastaajaa voi jäljittää. Tutkimusmateriaali esitettiin sellaisena kuin se ilmenee tutkimuksessa. Aiempaa tutkimusmateriaalia hyödynnettiin lähdemateriaalina. Opiskelijoilta oli pyydetty kirjalliset luvat haastattelumateriaalien käyttöön sekä suullinen lupa kuvamateriaaleihin.

Taidelähtöisten menetelmien hyödyntäminen TUVAn opetusmenetelmänä hyödyttää opiskelijoiden itsetuntemuksen kehittymisessä. Taidelähtöiset menetelmät on loistava tapa hyödyntää kierrätysmateriaaleja. Tämä on vastuullista resurssien käyttöä ja erityisen hyvää kestävästä kehitystä materiaalien hyödyntämisestä. Käytimme kierrätys- ja luonnonmateriaaleja paljon, sekä vanhoja luokan kaapissa valmiina olleita materiaaleja. Haimme myös ammattialoilta heidän ylijäämämateriaalejaan, kuten kaakeleita, puun palasia, vanerilevyjä, laastia, malja ym. Uutena ostimme lähinnä liimaa.

Muutama nuori harjoitteli vuoden aikana taideoppilaitoksen pääsykoetehtävien tekoa. He halusivat saada varmuutta ja nopeutta ryhtyä tekemään vaadittua työtä. Haimme edellisen vuoden pääsykoetehtäviä taideoppilaitoksen nettisivuilta, ja kylmäharjoittelimme omassa luokassa.

Totesin kerätessäni havainnointiaineistoa ja keskustellessani opiskelijoitten kanssa, että taidelähtöisillä menetelmillä on suuri vaikutus nuoren itsetunnon vahvistumiseen. Eräs nuori kertoi, että kun hän piirtää, ei hän ajattele erityisesti mitään, mutta samalla mielessä pyörineet asiat lokahtavat kohdilleen. Toiminnan aikana mieli on rentoutunut, aivot saaneet levätä. Aivan kuin itsestään hän keksii ratkaisun senhetkiseen ongelmaansa. Eräs nuori oli sitä mieltä, että hänen aivonsa selkenevät piirtäessä, ja huono aamu kääntyy hieman paremmaksi.

Nykymaailmassa on karsittu koulusta lähes kaikki luovat menetelmät erilaisten säästökuurien aikana. Kerhotoiminta on nollassa, valinnaisaineita ei ole tarjolla, kädentaidot uhkaavat unohtua ja kadota nuorisolta. Joku viisas on ajatellut, että koulussa opiskellaan kognitiivisia asioita, matematiikka ja äidinkieli ja tietokoneella toimiminen on tärkeintä. Tuntikehyksiä pienennettäessä on katoamassa luovuus, ideointi ja herkkyys. Toisen asteen oppilaitoksista vähennetään luovia ammattilinjjoja tietoteknisten alojen edestä. Kun kysyn nuorilta, miten, tärkeä heille on musiikki, vastaus on asteikolla 1–10 arvattavasti 10. Valinnaisaineissa musiikkia ei ole toisella asteella ollut ainakaan kahteenkymmeneen vuoteen. Kuvataidelähtöisiä valinnaisaineita ammattikoulun linjoilla on todella vähän. Onko internet ja älylaitteet tekoälyn johdolla viemässä meidän kykymme käyttää silmän- käden yhteistyötä ja perinteistä luovuuden hyödyntämistä?

Oma ajatukseni yhdistettynä yli kahden vuosikymmenen kokemukseen valmentavan koulutuksen saralla on, että taidelähtöiset menetelmät auttavat opiskelijoita itsetuntemuksen vahvistamisessa. Ne antavat mahdollisuuden heittäytyä hetkeksi luovuuden pariin, olla suorittamatta nykyisin niin suorituskeskeisessä maailmassa.

Taidelähtöisillä menetelmillä voidaan vahvistaa itseä muillakin tavoin kuin tietoa pönttämällä kirjasta tai nykyisin netistä. Taidelähtöiset menetelmät ratkaisukeskeisen taideterapian keinoin ja positiivisen pedagogian ajatuksin vahvistavat opiskelijoiden itsetuntemusta. Huolenpitopedagogisin keinoin opiskelija kannatellaan kohti ammatillisia uravalintoja, sorrettujen pedagogiikan mukaisesti unohtamatta ketään ja kohdellen kaikkia tasa-arvoisesti.

Kannisto (2020) totesi omassa opinnäytetyössään taidelähtöisten menetelmien olevan osa monipuolisia toiminnallisia menetelmiä, joita käytettiin jo VALMA-koulutuksen aikana, ja toivottavasti jatkossa entistä enemmän. Yhdyn hänen ajatukseensa nykyisen TUVA-koulutuksen osalta.

6 Pohdinta ja arviointi

Tämän opinnäytetyön tulos vahvasti olettamustani, että taidelähtöiset menetelmät vahvistavat opiskelijan itsetuntemusta, jonka vaikutuksesta opiskelijan ammatinvalinta on helpompaa. Opiskelija sai taidelähtöisen toiminnan aikana aikaa pohtia tulevaisuuttaan ja keskustella muiden samassa tilanteessa olevien nuorten kanssa. Taidelähtöiset menetelmät ovat TUVA-koulutuksessa yksi hyvä opiskelumenetelmä muiden joukossa.

Olen pohtinut syitä siihen, miksi osa nuorista koetti selvittää taidelähtöisestä tekemisestä mahdollisimman nopeasti. Onko syynä se, ettei peruskoulun aikana ole kertynyt tarpeeksi taitoa kyseiseen tekniikkaan? Onko opiskelijalla niin huono itsetuntemus käsillä tekemisestä, että pelottaa jos ei heti onnistukaan? Pienikin epäonnistuminen voi vaikuttaa siihen, että työ lyödään lyttyyn tai revitään ja nakataan roskakoriin. Jos nuori ei ole koskaan aikaisemmin kokeillut kyseistä tekniikkaa ja kun ei tiedä mitä pitäisi tehdä? Jos naapuri vieressä tekee hienoa työtä, ja nuori itse aavistaa, etteivät omat taidot riitä vastaavan tuottamiseen.

Muistan aina helpottavana opiskellessani Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa oman opettajani sanat ”Opiskelun aikana saa kokeilla ja pitääkin epäonnistua, niistä saa oppeja”. Mistä nousee nykyisin tämä täydellisyyteen pyrkiminen, ja pelko epäonnistumisista? Rima on korkealla ja jopa harjoitteluvaiheessa pitäisi onnistua täydellisesti. Muusikotkin

harjoittelevat tuntikausia soittamista, vaikka itse esitystilanteessa kappale kestää vain hetken.

Mahdollisuus toteuttaa taidelähtöisiä menetelmiä TUVA-vuoden aikana on hyvin vaihtelevaa. Paljon riippuu koulutuksenjärjestäjän tarjoamista työskentelytiloista, onko mahdollista levittää työskentelymateriaalit ja välineet luokkatilaan ja saako keskeneräiset työt jäädä paikalleen päivän päätteeksi, vai pitääkö kaikki siivota tuntien jälkeen kaappiin. Luokkaahan voi käyttää jokin toinen kurssi seuraavaksi. Omassa organisaatiossani TUVA-luokille on onneksi turvattu ”kotiluokka”, erityisesti jos ryhmässä on tuen tarpeen opiskelijoita. Kotiluokka on opiskelijoille ”turvapaikka”, kotikolo, jossa tuntuu turvalliselta. Olen onnekseni saanut opettaa ryhmiäni kotiluokassa, jossa puolivalmiit työt on voinut jättää sivupöydille tai ikkunalaudoille tai ripustaa kattoon roikkumaan. Mielestäni keskeneräiset ja jopa valmiit työt tuovat kotoisaa tunnelmaa luokkaan. Itselleni on kauhistus opettaa steriilissä valkeaseinäisissä luokissa, jossa on paljasta pöytäpintaa ja kaikki tavarat ja materiaalit ovien takana kaapissa.

Hyvin usein opiskelija tulee aamulla kouluun väsyneenä, vailla motivaatiota ja kiukkuisena kuin talviunilta herätetty karhu. On loistavaa, jos luokkatila on pajamainen, siellä voi hetken piiloutua keskeneräisen työn taakse työskentelemään samalla kun keho ja mieli heräävät uuteen päivään ja kohti teoreettisempia opiskeluita. Luokassamme on myös kahvinkeitin, joka on joillekin opiskelijoille pelastus aamuisin. Olen vuosien varrella huomannut, että kun opiskelija saa rauhassa virota väsymyksestään, ilman painostamista ja niskaan hengittelyä, alkaa työskentely ja motivoituminen opiskelutehtäviin kuin itsestään. Opiskelijan kohtaaminen päivittäin on hyvin tärkeää. Hänen pitää saada tulla huomatuksi, varsinkin erityisen tuen opiskelijoiden. Opiskelijaa kannustava ilmapiiri, ratkaisukeskeisyys, voimavaralähtöinen työskentely ja mahdollisuus vaikuttaa työskentelyyn on äärimmäisen tärkeää opiskelijalle. Armeijatyylinen käskyttäminen ei kannusta, se tappaa luovuuden eikä johda motivoitumiseen. Sorrettujen pedagogiikan tyyliin kokonaisvaltainen huomioiminen, opiskelijan tunteminen ja kohtaaminen arjessa on hedelmällistä ja tuottaa lisää hedelmää opiskelijan miettiessä omaa elämäänsä ja uravalintojaan, samalla kun työskentelee taidelähtöisesti käyttäen oikeaa aivopuoliskoaan, jossa sijaitsee tunteiden ja luovuuden alueet (Terveyskylä.fi). Opiskelija tuntee eheytyvänsä ja tulleen huomatuksi omana itsenään, vahvistuvansa saaden kannustusta valintoihinsa.

Itä-Suomen yliopiston Sosiaalipsykologian oppiaineessa on menossa parhaillaan Koneen Säätiön rahoittama nelivuotinen tutkimushanke (2023–2026) Ryhmien välisiä suhteita ja paikallisia kohtaamisia – Maahanmuuttajataustaisten ja suomalaisten nuorten mielikuvia

toisistaan, elämästään ja tulevaisuudestaan monikulttuurisessa Savossa. Taidelähtöiset tutkimusmenetelmät ja taidetyöpajatoiminta ovat hankkeen keskiössä. (Martikainen, 2024) Mielenkiintoinen aihe ja aion seurata hankkeen tutkimustuloksia.

Peruskivi (2025) koostaa parhaillaan Lapin Yliopistossa väitöskirjaa aiheesta Psykkisesti oireilevien opiskelijoiden tukeminen toisella asteella. Tutkimuksessaan Peruskivi perehtyy psyykkisesti oireilevien nuorten tukemiseen ja kuntoutukseen toisella asteella: nuorten saamaan ja tarvitsemaan tukeen ja kuntouttavaan opetukseen sekä sen kehittämiseen. Hän tutkii Kuntouttavaa opetusta osana oppivelvollisille suunnattua koulutusjärjestelmää: Mitä kuntouttava opetus voisi tarkoittaa ja kuinka se voisi tukea psyykkisesti oireilevaa nuorta? Peruskivi pohtii väitöskirjassaan kuntouttavaa opetusta toiselle asteelle kyselyin ja haastatteluin. Itsekin osallistuin kyselyyn. Artikkelini on parhaillaan tarkastettavana, ja on erittäin mielenkiintoinen. Mielenkiintoista on myös, että nyt kehitetään TUVAn toimintaa, joka muistuttaa 2000-luvun alun Valmentavan ja Kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen toimintaa. Palataanko takaisin siihen, mistä on aikanaan lähdetty, keksitäänkö pyörä uudelleen? Vai pitäisikö nykyiseen TELMA-koulutukseen, jota edelsi Valmentava ja kuntouttava opetus 2 (Kaismala-Makkonen, 2007), liittää psyykkisesti oireilevien nuorten kuntouttava koulutus. TELMA-koulutus on profiloitunut kehitysvammaisten opiskelijoiden koulutukseksi. Jään äärimmäisellä mielenkiinnolla seuraamaan väitöskirjan edistymistä. Peruskivi on pyydetty väitöskirjatyönsä tiimoilta yhteistyöhön Kuntaliiton kanssa, joka käynnistää selvityksen kuntouttavasta opetuksesta. (Kuntaliitto, 2026)

Lievonen (2026) kirjoittaa Opettajalehdessä TUVAn koulutuksesta, ja kuinka tärkeä vaihe jäi paitsioon oppimisen tuen uudistuksessa. Tuki uudistui esi- ja perusasteella sekä toisella asteella ammatillisissa opinnoissa. TUVAn unohdettiin kokonaan OAJ:n erityisasiantuntija Lehiköisen mukaan. Owl Groupin kyselyissä TUVAn opiskelijoiden tuen tarve arvioitiin opetushenkilöstön mukaan 75–100 prosentiksi. Erityisestuen päätös on kuitenkin vain 16 prosentilla. Tämä ”unohdus” on varsin mielenkiintoinen ja kiinnostava, ja voisi olla jatkotutkimuksen aihe. Lähes joka kuukausi myös Helsingin Sanomat uutisoi jotain TUVAn koulutukseen liittyen. TUVAn on tällä hetkellä hyvin ajankohtainen.

Ammatillisen koulutuksen toimintaympäristö on jälleen murroksessa. Hallituksen esityksen (HE 161/2024) pohjalta vuosina 2025–2026 voimaan tulleet uudistukset sekä tulevat uudistukset muuttavat rahoitusmallia ja tuen rakenteita toisella asteella. Tavoitteena on vahvistaa matalan kynnyksen tukea ja ehkäistä opintojen keskeyttämistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2025). Nuoret tarvitsevat vahvaa vuorovaikutusta, ohjausta sekä yhteisöllisyyttä voidakseen hyvin ja oppiakseen (Niemi & Jahnukainen, 2018).

Osallistuin kesäloman 2025 aikana Limingan Taidekoulun maalauskurssille. Tapasin taidekoulun taideopettaja Hannu Lukinin, jolla on 37-vuoden kokemus taiteen opettamisesta. En voinut vastustaa pyytää häneltä haastattelua, jossa kysyin hänen ajatuksiaan ja havaintojaan taideopiskelijoiden itsetuntemuksen kehittymisestä opiskeluvuoden aikana. Oli hyvin mielenkiintoista huomata, että hänen opetustapansa ja metodinsa ovat hyvin yhteneväisiä omaan opetustapaani, vaikka oma opetukseni on vain TUVA-koulutukseen liittyvää taidetoimintaa. Limingan taidekoulun jälkeen opiskelijat usein jatkavat opiskelemaan aloille, jossa taideopiskelusta on hyötyä, esimerkiksi arkkitehdit, lavastajat, lastentarhanopettajat, sisustajat. Harva ryhtyy varsinaiseksi taiteilijaksi.

Opetuksessaan Lukin on hyvin hienovarainen. Ryhmäyttäessään opiskelijoita hän sanoo, että tehtävät lähentävät ihmisiä ja onnellisia hetkiä syntyy tekemällä. Usein hän ei kerro opiskelijoille tehtävän perimmäistä tarkoitusta, joka voi olla esimerkiksi ystävän löytyminen, vaikka tehtävänä työnä on muotokuvan maalaus pareittain. Oppimisesta ja itsetuntemuksen vahvistumisesta Lukin sanoo, että ”mitä hurjempia töitä tehdään, sitä enemmän opitaan taidetta, tekniikkaa ja itsestä”. Nuorten itsetunnosta hän kommentoi: ”Nuori ei usko, jos joku kehuu työtä, mutta uskoo jos joku mokaa”. Palaute pitää tulla ilon ja positiivisuuden kautta. Palaute yleensäkin pitää hänen mukaansa aloittaa aina ensin positiivisella asialla, jonka jälkeen tulee kehittämissuhteet. Limingan taidekoulun vuoden aikana nuoret kasvavat hurjasti, visuaalista kehitystä tapahtuu paljon vähässä ajassa. Moni keksii elämänsä tarkoituksen. Sosiaalistumista tapahtuu, kun saman henkiset ihmiset tutustuvat toisiinsa.

Opetuksensa onnistumisen Hannu Lukin huomaa siitä, että opiskelijat unohtavat lähteä syömään. Tekemisen imu on niin suuri. Tällöin homma on onnistunut ja tavoite opettajalla saavutettu. Jos porukka valuu kahville ja pullalle, on jokin opetuksessa mennyt pieleen. Hauska huomio, niin totta, kun on flow päällä.

Airaksinen (2025) väitteli aiheesta Inhimillinen herkkyys: kadotettu voimavara tehokkuuden aikakaudella. Väitöskirjassaan Airaksinen tutki herkkyyttä erityisesti työelämän kontekstissa. Oppilaitos on monen ihmisryhmän työpaikka, jossa on monenlaisia ihmisiä. Herkkyydelle on valitettavan harvoin tilaa. Taidelähtöiset menetelmät vaativat heittäytymistä ja herkkyyttä. Toivon, että herkkyyttä arvostettaisiin enemmän nykyisessä kiireisessä ja suorittavassa yhteiskunnassa, jossa valitettavan moni uupuu kiireen ja tehokkuuden alle.

Nuorisobarometrin (2025) tutkimusten mukaan nuoret kokivat eniten paineita työhön ja opiskeluihin liittyvistä asioista. Nuorten elämäänsä kohtaan kokema tyytyväisyys oli heikentynyt, ja epävarmuus sekä turvattomuus lisääntynyt, ja nuoret suhtautuvat

tulevaisuuteen hyvin pessimistisesti. Myös motivaatiotutkimuksiin nojaten voidaan todeta, että nuoret kaipaavat nyt erityisesti tukea ja kannustusta epävarmuuksissaan. Z-sukupolvelle, joka on ensimmäinen täysin digitaalisessa maailmassa kasvanut sukupolvi, jolle sosiaalinen media ja älypuhelimet ovat arkipäivää, on aiempia sukupolvia korkeampi mielenrauhan tarve. Siksikö he kulkevat vastamelukuulokkeet päässä, omassa sisäisessä kuplassa, rauhoittumassa? (Ståhlberg, 2026)

Tämän opinnäytetyön työstämisen aikana olen opiskellut myös Ratkaisukeskeisen taideterapian ohjaajaopintoja sekä TRE ohjaajaopintoja. TRE tarkoittaa Trauma Release Exercises eli tärisemällä eroon kehon stressistä. Tiedyt liikkeet aktivoivat kehossa värinää, joka poistaa kehoon kertynyttä stressiä. TRE lähtee siitä, että kaikki mikä tapahtuu kehossa vaikuttaa mieleen, ja päinvastoin. Kehoon keskittyminen psyykkisen hyvinvoinnin kehittämisessä on lähestymistapa, jonka juuret ulottuvat tuhat vuotisten perinteiden käytäntöihin. Moderni neurotiede viittaa selkeästi kehon keskeiseen asemaan tunteiden kokemisessa ja merkityksen luomisessa. (Rytilä, 2025)

Seuraavana askeleena jatkossa minua kiinnostaa yhdistää taidelähtöiseen työskentelyyn yhä enemmän ratkaisukeskeistä taideterapiaa sekä TRE menetelmää. Mielestäni tämän tyyppinen kokonaisvaltainen kehon ja mielen yhdistävä toiminta olisi hyvinkin hedelmällistä yhdistettynä taidelähtöiseen toimintaan, myös TUVA-koulutuksessa, jossa tällä hetkellä työskentelen. Levine (2025) sanoo Rytilän kirjassaan loistavasti: ”Se, mikä vähentää, rajoittaa tai laajentaa kehon voimaa, lisää, vähentää, rajoittaa tai laajentaa myös mielen voimaa. Mikä lisää, vähentää, rajoittaa tai laajentaa mielen voimaa, lisää vähentää, rajoittaa tai laajentaa myös kehon voimaa.”

Ratkaisukeskeisen taideterapian eräänlainen motto: ”Älä korjaa sitä, mikä ei ole rikki vaan vahvista toimivaa” (Salmela & Ala-Keskinen, 2024) on punainen lanka myös TUVA-koulutuksessa. TUVA-opettajan työtä ei voi tehdä hedelmällisesti, ellei halua löytää opiskelijoista vahvuuksia ja ajatella positiivisen psykologian tavoin. Opiskelijoita on laidasta laitaan, jolloin myös nykyajan sorrettuja ja heikommalle osalle jääneitä on huomioitava ja kannustettava huolenpitopedagogiikan keinoin.

Tätä tutkimusta olisi mielenkiintoista jatkaa pitkäaikaisella tutkimuksella selvittämällä tutkimuksen kohderyhmäläisten jatko-opiskelujen tilannetta ja valmistumista muutaman vuoden päästä. Oliko taidelähtöisillä menetelmillä vaikutusta itsetuntemuksen kehittymiseen ja ammatinvalintaan? Valitsivatko nuoret ammattialan, jonka opiskelivat keskeytymättä. Ovatko he päässeet työelämään, ja ovatko he elämässään onnellisia? Mitä

taidelähtöisten menetelmien käyttö edellyttää ohjaajalta ja mitä tulee ottaa huomioon menetelmien ohjaamisessa? Mitä taidelähtöisten menetelmien käyttö edellyttää ohjaajalta, ja mitä pitää ottaa huomioon taidelähtöisten menetelmien ohjaamisessa?

Tämän tutkimuksen työstämisen aikana työskentelin erityisopettajana ammattikoulun TUVA-luokalla. Nyt viimeistellessäni tätä opinnäytetyötäni toimin TUVA-koulutuksen erityisopettajana Vankilakoulutuksessa, eri organisaatiossa. Taidelähtöiset menetelmät ovat edelleen hyvin vahvasti työmenetelminä, ja huomaan samoja vaikutuksia opiskelijoiden itsetuntemuksen kehittymisessä. Voin ilokseni todeta, että taidelähtöiset menetelmät toimivat loistavasti erilaisissa oppimisympäristöissä. Kaikki taideprojektit ovat todisteita siitä, että vankiopiskelijat pystyvät erinomaiseen ja pitkäjänteiseen toimintaan, kun tavoite ja ohjaus vain kunnossa (Tammi, 2022). Tarvitaan vain niistä innostunut ohjaaja toimiakseen.

Lähteet

- Aalto-yliopiston ja Turun yliopiston yhteistutkimus (2023): *Taide vaikuttaa ihmisen kehoon ja tunteisiin* <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02699931.2023.2183180>
- Ahonen-Eerikäinen, H. (toim.) (1994). *Taide psykososiaalisen työn välineenä*, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.
- Ahonen, H. (1997) *Löytöretki itseen*, Kirjayhtymä Oy.
- Airaksinen, A. (2025). *Inhimillinen herkkyys: kadotettu voimavara tehokkuuden aikakaudella? Moninaisen toimijuuden merkitys matkalla kohti kestävämpää hyvinvointia*, [University of Eastern Finland Kuopio]. ISBN 978-952-61-5595-1
- Auvinen, M. (2018). *Kuka minä olen? Työttömän itsetuntemuksen vahvistuminen työtoiminnan ja luovien menetelmien avulla* [Hamk. Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin edistäjänä Yamk opinnäytetyö].
- Cohen, (2006). viitattu Liikanen (2010) *Taide ja luova ilmaisu osa 2 Taide ja kulttuuri – kurssi*. Koulutuskeskus Jedu.
- Crossick. G. & Kaszynska, P. (2016). *Understanding the value of arts & cuktüre. The AHRC Cultural Value Project*. Lontoo: Arts and Humanities Research Council.
- Cupore: ArtsEqual-hanke (2015–2021): *Taide peruspalveluna. Taidelähtöiset menetelmät voivat vahvistaa oppilaiden itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja sekä edistää tasa-arvoa kouluissa*.
- Dunderfelt, T. (2006) s. 25. *Voimavarana itsetuntemus*. Helsinki, Kirjapaja Oy.
- Dunderfelt, T. (2011) s. 28. *Minä- onnistujaksi, joka olen*. Helsinki: Helsingin kauppakamari Oy.
- Duodecimi, n.d. (2026)
- Freire, P. (2005). *Sorrettujen pedagogiikka*. Vastapaino.
- Gadermann, A.M., Guhn, M., Schonert-Reil, K. A.Thomson, K.& Oberle, E. (2018.) *Positive mental health and supportive school environments: A population- level longitudinal study of dispositional optimism and school relationships in early adolescence*. *Sosial Science & Medisine*, s. 182
- Selkokari, H. toim. (2024) *Gothic Modern Pimeydestä valoon -näyttelyjulkaisu*. Ateneumin taidemuseo / Kansallisgalleria.
- Gielen, P. (2015). *The murmuring of the artistic multitude: global art, memory and post-fordism. Third revised and expanded edition*, Amsterdam: Valiz.
- Gurung, P. (2026). *"Kärsivällisyyttä mun kanssa, oon ihan fiksu."* *Etnografinen tutkimus erityisellä tuella opiskelevien nuorten näkemyksistä itsestään, tulevaisuudestaan sekä opiskelustaan ammatillisen koulutuksen yksilöllisillä opintopoluilla*. [Turun Yliopisto. pro gradu].
- Hakala, K., Eskola, S., Mäkinen, M. (2020). Puheenvuoroja vaativasta erityisestä tuesta, Kaismala-Makkonen, S. s.187 *Eryityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kansainvälisen vaihdon mahdollisuuksia*, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-592-0>

- Halimaa, S-L, (2001). *Hoidetaanko keskoslapsen kipua, Tutkimus hoitajien valmiuksista arvioida ja hoitaa keskoslapsen kipua*. [Kuopion Yliopisto julkaisusarja. Yhteiskuntatieteet. väitöskirja].
- Heikkinen, H.T.L, & Jyrkämä, J. (1999) *Mitä on toimintatutkimus?* Teoksessa H. Heikkinen, R. Huttunen & P. Moilanen (toim.), *Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja*. Jyväskylä. Atena, 25–62.
- Honkasalo, M.L. (2013). *"Kulttuuri, terveys ja hyvinvointi – millä ehdoilla yhtälö on mahdollinen?"* Teoksessa *Turku 2011 – Tieteen Kulttuuripääkaupunki*, toim. J. Vahlo & S. Ruoppila, 121–143. Turku: Turku 2011 Säätiö.
- Hyyppä, M. (2010). *How does cultural participation contribute to social capital and well-being?* Teoksessa *Healthy Ties*, toim. M. Hyyppä, 43–54. Dordrecht: Springer.
- Häkämies, A. (2013). *Voimaa Taiteesta, Taiteen käyttö hyvinvointialalla*. Trepo, Tampereen Yliopisto, Tutkivan teatterityön keskuksen julkaisu, Tammerprint
- Itä-Suomen yliopisto. (2025): *Taidelähtöiset menetelmät (musiikki, draama ja kuvataide) tukevat oppilaiden tunneälyn, luovuuden ja kriittisen ajattelun kehittymistä*. Itä-Suomen Yliopisto.
- Jääskinen, A-M & Pelliccioni. S, (2022). *Mitä sä rageet? Lapsen ja nuoren tunnetaitojen tukeminen*. Lasten keskus ja kirjapaja Oy, Helsinki 2017.
- Kaismala-Makkonen, S. (2005). *Voiko taitoa opettaa itseohjautuvasti?* [JAMK. opinnäytetyö. opettajan pedagogiset opinnot].
- Kaismala-Makkonen, S. (2007). *Opetussuunnitelma työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen VKK2: opetus Savon ammatti- ja aikuisopistossa*. [JAMK opinnäytetyö. Erityisopettajaopinnot].
- Kannisto, P. (2020). *Taidot esiin -taidelähtöiset menetelmät Ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa*. [Hamk. Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä Yamk opinnäytetyö].
- Kivinen, A. (19.11.2025). *TUVA-koulutuksen suosiossa uusi ennätys- syitä ainakin kaksi. Savon Sanomat. Artikkelii*.
- Kivipankki, ry. (2025). *Taide kuuluu kaikille*. <https://www.taidekuuluukaikille.fi/>.
- Kuntaliitto.fi, (30.1.2026) *Kuntaliitto käynnistää selvityksen kuntouttavasta opetuksesta ammatillisessa koulutuksessa*. <https://www.kuntaliitto.fi/tiedote>
- Kuosmanen, A. (2025). *Etsimisen arvoinen suunta – Alanvaihdon kulttuuriset kokemuskertomukset*. [Jyväskylän Yliopisto. pro gradu tutkielma, Opettajankoulutuslaitos, Ohjausala].
- Laiho, H. (2014). *"Taiteen etiikka"*. Filosofia.fi. Haettu 30.9.2024. <http://filosofia.fi/node/4178#Autonomismi%20ja%20moralismi>.
- Laitinen, L. (2017). *Vaikuttavaa? Taiteen hyvinvointivaikutusten tarkastelua. Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen*. Turun Ammattikorkeakoulun tutkimuksia. 46. Taikusydän.
- Lappalainen, S., Hynninen, P., Kankkunen, T., Lahelma, E. & Tolonen, T.(toim) (2007). *Etnografia metodologiana lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Vastapaino.

- Lehikoinen, K & Vanhanen, E, (2017). *Taide ja hyvinvointi. Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen*. Taideyliopisto, Kokos-julkaisusarja 1/2017. Artsequal.
- Levine, P. A. (2025) *Kun tiikeri herää, Trauma ja toipuminen*, TTK Traumaterapiakeskus Oy
- Liikanen, H-L. (2002). *Taide kohtaa elämän – Arts in Hospital – hanke ja kulttuuritoiminta itäsuomalaisen hoitoyksiköiden arjessa ja juhlassa*. Yhteiskuntapolitiikan laitos, Valtiotieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.
- Mattila, A. S. (2020): *Ratkaisu: Ajattele toisin*. WSOY
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. (2026) <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/15-18-v/vanhemat-15-18-vuotiaan-persoonallisuuden-kehityksen-tukena/>
- Mantere, M-H. (1990). *Mielen Kuvat*. [Taideteollinen korkeakoulu, Hahmotaideterapian lisensiaattityö]. Taik kustannus.
- Martikainen, J. (2024) *Taidelähtöinen tutkimus, nuorten kokemuksia monikulttuurisuudesta, sosiaalipsykologia*. Itä-Suomen yliopisto.
- Suokas, N. (2025). *Kohti parempaa itsetuntemusta*. MIELI ry, Suomen Mielenterveys ry.
- Mikkonen, R. (2025). *Huolenpitopedagogiikka ammatillisen koulutuksen toisella asteella, Etnografinen toimintatutkimus pedagogisen toimintakulttuurin kehittämistä*. [Itä-Suomen Yliopisto].
- Niemi, A-M. & Jahnukainen, M. (2018). *Tuen tarve, työelämäpainotteisuus ja itsenäisyyden vaatimus ammatillisen koulutuksen kontekstissa*. Ammattikasvatuksen aikakauskirja.
- Niskanen, T. & Jussila, V. (2024). *Nepsy materiaalipaketti ammattilaiselle*. Santalahti-kustannus.
- Nuorisobarometri. (2025), Tietoa nuorista. <https://tietoanuorista.fi/julkaisut/nuorisobarometri-2025>
- Pässilä, A. (2012). *Reflexive model of research-based theatre-processing innovation at the crossroads of theatre, reflection and practice-based innovation activities*. Acta Universitatis Lappeenrantaensis 492. University of Lappeenranta.
- Ojala, S. (2016). *Psykologian opetusmateriaalit*. Valma-koulutus. Savon ammatti- ja aikuisopisto
- Opetushallitus. Oph. (2024). *TUVA-koulutus*. Lähde haettu 30.9.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-tutkintokoulutukseen-valmentava-koulutus-tuva>.
- Opetushallitus, (2025). *Perusopetuslaki muuttuu: koulujen tulee huomioida puhelinten käyttö ja säilytys järjestyssäännöissään 1.8.2025*, Lähde haettu 7.2.2026
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2019) *Ammatillisen koulutuksen reformi*. <http://minedu.fi/amisreformi>
- Opintopolku.fi. (2024). *TUVA-koulutus*. Lähde haettu 30.9.2024.
- Patrikainen, R. (1993). *Freinet-pedagogiikka – oppilas oman työnsä ohjaajana*. Teoksessa Pirjo Ståhle (toim.) *Pedagogisia vaihtoehtoja* (s. 22–30). Helsingin yliopiston Vantaan täydennyskoulutuslaitos. Painatuskeskus.

- Peruskivi, A-K. (2025). *Kuntouttava opetus osana oppivelvollisille suunnattua koulutusjärjestelmää, Psyykkisesti oireilevien nuorten tukeminen ja kuntoutus toisella asteella*. Väitöskirjan artikkeli. Lapin Yliopisto, Kasvatustiede. LinkedIn. lähde haettu 5.1.2026.
- Rajahonka, M. (2013). *Vuorovaikutuksessa vaikuttamiseen. Hyvinvointipalveluiden vaikuttavuus – caseja ja keinoja*. Kolmas Lähde.
http://www.kolmaslahde.fi/images/stories/2013/kolmas_lahde_vuorovaikutuksessa_vaikuttamiseen.pdf
- Rautajuuri, I. (2021), *Terveysosaamisen kehittäminen luovilla menetelmillä*, YAMK opinnäytetyö Turku AMK.
- Reiss, S. (2013). *Reiss motivation profile, Mikä sinua motivoi*. Suomen Motivaatiotalo Oy, www.motivaatiotalo.fi
- Rytilä, J. (2025). *Trauma Release Exercises*. TRE Finland.
- Rönkä, A-L. (toim.) 2011. *Taide käy työssä: Taidelähtöisiä menetelmiä työyhteisöissä*. Lahden AMK.
- Salmela, J & Ala-Keskinen, H. (2024). *Ratkaisukeskeisen kuvataideterapian oppikirja*, Alfa Partners Academy Oy, Helsinki.
- Savon Sanomat, Anna Kivinen: *Tuva-koulutuksen suosiossa uusi ennätys- syitä ainakin kaksi*. Uutissuomalainen, 19.11.2025.
- Seligman, M.E.P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). *Positive psychology: An introduction*. American Psychologist, 55 (1), 5–14.
- Seppänen-Järvelä, R. Åkerblad, L., Haapakoski, K. (2019). *Monimenetelmällisen tutkimuksen integroivat strategiat*, julkari.fi.
- Sutela, K. (2017): *Taide, taiteellinen toiminta ja vammaisten henkilöiden ja erityistä tarvitsevien hyvinvointi, Taide ja Hyvinvointi, Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen*. Taideyliopisto Kokos-julkaisusarja 1/2017.
- Suoranta, J. (2019). *Paulo Freire, Sorrettujen pedagogi*, Into kustannus Oy.
- Ståhlberg, L. (2019). *Pienryhmäohjaajan opas*, PS-Kustannus.
- Ståhlberg, L. (2026) *Z-sukupolvi: ensimmäinen diginatiivi sukupolvi, joka on kasvanut älypuhelinien ja sosiaalisen median aikakaudella*, lähde otettu LinkedIn: 13.3.2026.
- Särkämö ym. (2008), viitattu Liikanen 1020, *Taide ja luova ilmaisu 1 osp, 1 osa Taide ja kulttuuri, artikkelit – Taiteen merkitys hyvinvoinnille*. Koulutuskeskus Jedu
- Taidelähtöiset menetelmät*, haettu 30.9.2024, <https://sites.utu.fi/iki-taru/taidelahtoiset-menetelmat/>
- Tammi, K. (2023). *Naisvankilan pomo, Miksi nainen tappaa?* WSOY.
- Tejada-Gallardo, C. Blasco-Belled, A. ym. (2020) *Effects of school-based multicomponent positive psychology interventions on well-being and distress in adolescents: A systematic review and meta-analysis*. Journal of Youth and Abdolescence. <https://doi.org/10.1007/s10964-02001289-9>

Terveyskylä. (2026): <https://www.terveyskyla.fi/aivotalo/aivosairaudet/aivojen-rakenne-ja-toiminta>

Tilastokeskus. (2025): <https://stat.fi/julkaisu/cm10g0g4r6m1307w128n2e5hw>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*.

Vilka, H. ja Mankki, V. (2024). *Johdatus monimenetelmätutkimukseen*. Santalahti-kustannus

OPINNÄYTETYÖN AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA

Tutkimusaineiston tallennus ja säilytys

Tutkimusaineisto opinnäytetyöhön saadaan havainnoimalla työskentelevää ryhmää. Havainnot (litteroidut haastattelut, havainnointipäiväkirja ja palauteanalyysit) kirjataan erilliseen vihkoon ja siirretään omalle tietokoneelle omaan tiedostoon. Tutkimusaineistoa saadaan myös lukukauden aikana ryhmähaastattelusta, jolloin äänitetään haastatteluhetket puhelimen sanelutoiminnolla. Tämä materiaali puretaan ja litteroidaan luonnosvihkoon ja tietokoneelle omaan tiedostoon, josta analysoidaan vastaukset. Materiaali puretaan pääsääntöisesti kotona tietokoneelle, jonne pääsee vain henkilökohtaisen salasanan avulla. Tietoturva on huolehdittu, kukaan ei pääse näkemään keräämääni materiaalia. Tietokoneelle siirretty aineisto varmuuskopioidaan erilliselle siirrettävälle levyille. Muistiinpanot ja haastattelujen litteroinnit tuhoan. Havainnointien muistiinpanot teen erilliseen vihkoon, jota säilytän lukitussa kaapissa. Tuhoan paperilomakkeet, joihin ei ole kirjattu henkilötietoja.

Olen sitoutunut siihen, etten käytä saamiani tietoja opiskelijoiden tai henkilökuntaan kuuluvan henkilön tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on asetettu salassapitovelvollisuus, enkä luovuta saamiani henkilötietoja sivullisille.

Henkilökohtaisten ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Opinnäytetyö ei sisällä arkaluonteista eikä luottamuksellista materiaalia. En käsittele opinnäytetyössäni erityisiä henkilötietoja. Opinnäytetyöni tiimoilta en tule käsittelemään missään vaiheessa tutkimuskohteeni-toimintaan osallistuvien henkilötietoja.

Opinnäytetyön omistajuus

Opinnäytetyön aineiston ja tulokset omistan itse.

Opinnäytetyön jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineistoa ei jatko käytetä. Säilytän aineiston tietoturvallisesti vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa ja hävittää tämän jälkeen aineisto tietoturvallisesti.

Taidelähtöiset menetelmät Tutkintoon valmentavassa koulutuksessa itsetuntemuksen tukena

Tavoitteena on itsetuntemuksen vahvistaminen taidelähtöisillä menetelmillä ja löytää sopivat menetelmät eri oppijoille.

Tarkoituksena on selvittää taidelähtöisten menetelmien vaikutusta itsetuntemuksen vahvistamiseen ammatinvalinnan tukena. Tutkintoon valmentava koulutus TUVA valmentaa opiskelijaa ammatillisiin perusopintoihin, tavoitteena on valita oikea opiskeluuala.

Tutkimuskysymys
Millainen vaikutus taidelähtöisillä menetelmillä on itsetuntemuksen vahvistamiseen nuoren mieltiessä ammatinvalintaa

Perehdyä lukuisiin tutkimuksiin taidelähtöisistä menetelmistä ryhmien ohjauksessa ja käytän omassa työssäni taidelähtöisiä menetelmiä.

Lähteet: Lehtiköinen & Vanhanen: Taide ja hyvinvointi katsauksia kansainvälisiin tutkimuksiin 2017
S.Sovio: Taidelähtöiset menetelmät ja kumppanuustalo Eskola ja Saviranta: Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyön lähtökohta
Toisella asteella suuri ongelma on opiskelijoiden opintojen keskeytykset, on valittu väärä ala.

A. Gallen-Kallela: Kullervo

Opinnäytetyön menetelmät

Sakky

Toiminnallinen opinnäytetyö, jossa eri taidetekniikat menetelmänä. **Osallistuva havainnointi**, havainnoin työskentelevää ryhmää. **Ryhmähaastattelu** opiskelijoille lukukauden lopussa miten kokivat taidelähtöisten menetelmien vaikutuksen itsetuntemuksensa vahvistumiseen ja ammatinvalintaan.

Havainnoin opetusryhmää, keskustelen, kirjaan havainnot, analysoin.
Kuvailen opiskelijoiden problematiikkaa ja sen vaikutusta opetukseen ja taidemenetelmien valintaan
Pohdin Tuvan perusteita (ops) ja taidelähtöisten menetelmien soveltuvuutta

Tulokset

Opinnäytetyön tuloksena saadaan tietoa minkälaisia erilaisia taidelähtöisiä menetelmiä voidaan käyttää erilaisille oppijoille ja niiden vaikutusta itsetuntemuksen vahvistumiseen opiskelijan mieltiessä ammatinvalintaa. Menetelmät hyödynnetään Tuvan perusteissa (ops).

Keskeiset käsitteet: taidelähtöiset menetelmät, erityisopiskelija, itsetuntemuksen vahvistaminen, Tutkintoon valmentava koulutus, ammatinvalinta

Sanna Kaismala-Makkonen Yamk Kulta24

TAIDELÄHTÖISET MENETELMÄT TUVALLA

1. Mitä seuraavista tekniikoista olet kokeillut nyt Tuva-vuotesi 24-25 aikana:

PIIRUSTUS

SAVITYÖ

PAJUTYÖ

KOOTTAVA

MOBILE / TILATEOS

CANVAS-MAALAUUS

HELMITYÖT

PALAPELI

JOKU MUU, MIKÄ.....

2. Miten keskityt työskentelyyn / tekemiseen:

Minua ei häiritse mikään, kun työskentelen

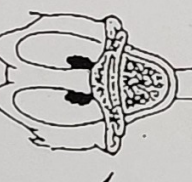

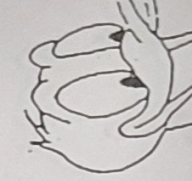
Tarvitsen työrauhaa

Tarvitsen motivaation, jotta ryhdyn tekemään mitään

3. TOIVOMUS: Mitä taidejuttua/kädentaitoa haluaisit tehdä vielä kevään aikana?

4. Vastaa Sannalle whats up:illa (hymiö), kun olet vastannut kysymyksiin 😊

ANU ANKKA   **MILTA TUNTUU TÄMÄN?**   **SONERA**   Disc

Äreä	Nöyrä	Toiveikas	Yrmeä	Määrätietoinen	Suopea	Ahdistunut	Kauhistunut
Tuskastunut	Valpas	Iliahtunut	Kyräilevä	Suruinen	Hyökkäävä	Hämmästynyt	Epätietoinen
Epäilevä	Keikaroiva	Tyrmistynyt	Nolo	Päätäväinen	Myönteinen	Haikea	Iloinen
Katuva	Hiihtävä	Fillpeä	Nokkava	Hurjistunut	Tärehänyt	Innostunut	Punaroiva

Taidelähtöiset menetelmät itsetuntemuksen vahvistajana Tuvalla

1. Mitä tarkoittaa taidelähtöiset menetelmät
2. Mitä tarkoittaa itsetuntemus
3. Miten itsetuntemus voi kehittyä
4. Miten itsetuntemusta voisi kehittää tekemällä kädentaidon juttuja

Hei,

opiskelen työn ohessa Yamk-opintoja Taide ja kulttuuri hyvinvoinnin tukena. Tarvitsisin erääseen opiskelutehtävään työkavereitten apua. Olisitko ystävällinen ja vastaisit seuraaviin kysymyksiin:

1. Oletko käyttänyt taidelähtöisiä menetelmiä työssäsi Tuvalla?

(elokuvat, kirjallisuus, kuvataide, muotoilu, rakennustaide, säveltaide, teatteri, tanssitaide, valokuvat, museot)

2. Jos olet, kerro mitä menetelmiä/työtapoja olet käyttänyt!

3. Mitä vaikutuksia/hyötyjä olet havainnut (itsellesi/opiskelijoille) taidelähtöisten menetelmien käytöstä?

Vastaisitko mahdollisimman pikaisesti, ettei unohdu 😊

t. Sanna

sanna.kaismala-makkonen@sakky.fi